

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

SPIRITUL MARELUI FORUM

Se împlinesc, în această lună, 21 de ani de la istoricul eveniment care a fost Congresul al IX-lea al partidului. Raportată la scara timpului, raportată la o semnificație de atunci formidabilă, raportată la acele momente de așteptare și de încredințare prin care luăm act de noi înșine, de trecutul și prezentul nostru ca și de viitorul care ne stă în putere și după imaginea circului, în plan economic, moral-politic și social, ne configurăm neîncetat propria identitate.

Numim, de aceea, Congresul al IX-lea ca pe cel mai important și mai edificator eveniment al biografiei noastre de la actul revoluționar al eliberării naționale și sociale înocente, îl numim inaugural pentru destinul și unitatea tuturor generațiilor, ca pe cea care întoarce și de mare profunzime prin care solidarizează și face liant viu între ele toate gândurile și sentimentele acestei țări, din perspectiva înaltei culmi ale progresului și civilizației. El o întărește și dezvoltă acele temelii ale unității și unității noastre de gând și voință, trimițând mereu spre marile surse de energie ale poporului, spre marea sa creativitate, în raport cu cerințele și posibilitățile proprii dezvoltării, dintr-o acută și permanentă nevoie de exprimare în limbajul concret al faptelor, al ridicării de conștiință și sensibilizării către o operă esențială care să-i ateste din plin personalitatea, tradiția de luptă și muncă eroică pentru păstrarea și afirmarea ființei sale libere, demne și suverane.

Privit azi, de pe înaltele trepte ale realității socialiste și prin prisma propriei acestei realități, din unghiul vast al problematicii construcției și făturii pe mai departe a destinului socialist și comunist, Congresul al IX-lea apare mai mult decât vizionar, el face parte dintre acele date ale istoriei care au doborât deja o clasicitate prin modul înșis de referință și atitudine, prin faptul — și el deja clasic de acum și exponențial — că oricând analizăm în context o etapă sau alta, ca și perspectiva, recurgem implicit la ideile, sublinierile și orientările formulate la forumul de acum 21 de ani. Și constatăm o frecvență și un spor de actualitate prin care realitatea a cunoscut transformări revoluționare și s-a construit sub semnele marilor deziderate ale dezvoltării. În economie, unde impunitoarea edificii ale muncii ale științei și tehnicii, ale inventivității românești alcătuiesc azi un relief inconfundabil, adevărate magistrale ale progresului și civilizației socialiste cu tot ceea ce aduce ale în consecință și tot ceea ce propun și susțin pe calea mereu ascendentă a împlinirii Programului adoptat de partid, a obiectivelor trasele atunci și devenite azi linia de boltă a unei vaste și edificatoare experiențe istorice naționale. În economie, în industrie, în agricultură, în învățământ, în știință și tehnică, în toate sferele existenței materiale și spirituale, în organizarea vieții și muncii societății, pe planul democraticismului, al participării la elaborarea și împlinirea politicii, la înști-

„Statornicie” — ulei de Benone Suvăilă

TINĂR ÎN AGORA De veghe la lumina cărții

O bibliotecă publică este un „templu” al cărții și lumina sa cuine-se necuține vegheată și sporită spre folosul mării-sale, cititorilor. Cel puțin așa a gândit Alex Oproescu pe când s-a prezentat postul reparatizat, deși a fost și el o asemenea instituție poate însemnată și altceva, mai ales într-un oraș provincial: un serviciu onorabil, cu puțină bătaie de cap, dacă știi să stai în banca ta, să nu faci valuri, înșuț să nici nu se preia afară ce-i în dosul ușii cu hirtie în geam. El însă a deșințit zărele muziciste, a deschis larg toate ușile, a făcut stănd pe trotuar, a scris afișe și a întocmit programe de „acțiuni cu cartea” pe care chiar le-a îndeplinit spre satisfacția celor cu sarcini pe linie care au și zis, și elemente sănătoase toarșu, muziceste, nu chiuștește, aleargă, se zbate, umblă prin ateliere, prin sate, organizează discuții cu tinerii, întreține și mobilizează masele largi, și se simțea încurajat, măgălit, citeodată chiar ajutat, deși înțelegerea că planu-i plan, oamenii oamnei, ședinte ședinte, dar nu se lasă, concura loial, invita un scriitor, îl ruga să dea autografe, făcea cinstie cu o cafea și se bucura când se auzea citit cum că abonată din razea lui cu vâzută cei mai mulți scriitori în carne și oase.

Serile celelalte însă, lungi și plecticoase în provincie, cum sint capabili să poveștească nu puțin încă, lui nu i-au ajuns niciodată, așa că le-a înmădat cu noaptea pe care mai că nu le observă trecând, cum rămânea cufundat în studiile sale de biblioteconomie și de istorie literară, citeva cristalizate dar cele mai multe aflate în șantier într-o nesfârșită și plină de acerbie cercetare.

Un „defect” tot are Alex Oproescu și acesta este exacerbatul său patriotism local, cantarea studiilor sale într-un singur spațiu, cel natal și deci cel buzoian, căci — spune el — ceretind cu o deferență neostidă obiectivității — aici e un filon masiv al literaturii noastre: episcopul Mitrofan, Cârlova, Ciprian, Voiculescu și o strălucitoare pleiadă de contemporani pe care i-a și convocat în paginile cărții sale „Scriitori buzoieni”.

Această aspirație spre absolutul cărții relatizată, am zice, spațiului buzoian, mai are și un alt profund temei: acela al datoriei de-a continua înfăptuirile celor ce-au militat la rîndul lor spre propășirea culturală a locului în care au văzut lumina zilei: Basil Iorgulescu, fondator, în urmă cu mai bine de un secol al bibliotecii de atunci județene și condusă acum de Alex Oproescu, G. Baiculescu, donator a 2.500 de titluri, Stelian Cucu, dăruitor

Ion Marin

Continuare în pag. a 10-a

SUB SEMNUL CONGRESULUI IX

Realitatea ca experiență

Calatorind cîndva pe Valea Prahovei, însoțit de un confrate, discuția a alunecat, firesc, la ceea ce scriam fiecare în acel moment. Mă ocupam de talent, de inspirație, de luciditate, de constanță, de prezență a unor criterii ferme moral-etice. Din interferența dialectică a talentului cu constanța rezultă opera unui autor sau altui. Scriitorii de geniu — Eminescu, Balzac, Tolstol, Faulkner etc. — au investigat și reflectat în scrierile lor prezentul trăit, trecutul asumat, viitorul imprevizibil, și totodată au scormionit în adîncul ființei lor, pentru a confrunta întruna adevărul de viață cu adevărul propriu, particular, personal, rezultatul turnîndu-se în tiparul de aur al minții și simțirii de excepție. A devenit un truism să spui că orice scriere este o luptă de pozitie, o expresie implicită și explicită a unui punct de vedere, o adeziune (sau dimpotrivă, contrariul ei), o angajare temeinică față de tînc însuși și față de ceilalți. Să nu uităm că, atunci cînd

lui talent (mai mare sau mai mic), precum și în slujirea colectivității din care face parte. Pentru că — se știe nu de astăzi, de ieri — scrisul este nu numai o chestiune de talent, de inspirație, ci și de luciditate, de constanță, de prezență a unor criterii ferme moral-etice. Din interferența dialectică a talentului cu constanța rezultă opera unui autor sau altui. Scriitorii de geniu — Eminescu, Balzac, Tolstol, Faulkner etc. — au investigat și reflectat în scrierile lor prezentul trăit, trecutul asumat, viitorul imprevizibil, și totodată au scormionit în adîncul ființei lor, pentru a confrunta întruna adevărul de viață cu adevărul propriu, particular, personal, rezultatul turnîndu-se în tiparul de aur al minții și simțirii de excepție. A devenit un truism să spui că orice scriere este o luptă de pozitie, o expresie implicită și explicită a unui punct de vedere, o adeziune (sau dimpotrivă, contrariul ei), o angajare temeinică față de tînc însuși și față de ceilalți. Să nu uităm că, atunci cînd

Mihai Stoian

Continuare în pag. a 10-a

GENERAȚIA LUPTEI CU INERTIA

Iubirea, înțelegere universală

Pușini vor fi fost cei care au deslegat în lirica de început a lui Ioan Alexandru semnele devenirii sale poetice: de la tuburarea instinctuală și frigezimea sufletului adolescentin frîmțat de neastîmpărul vîrstei la pacea sacră ce îl învluie producând sa imnici, crescută pe riturile tipare. Forța vizionară a poetului încheiea cîndva tablouri terifiante, răcolite de un secret blestem; Infernul discutabil adinea convulsii unui suflet torturat, osîndit la o existență inautentică, Ioan Alexandru fiind... s-a spus cu îndreptățire... un biograf de scormionea „depozitele ancestrale”, capînd porunci ce ne vin din strătînduri, atent la zăbucul viului și sigilat de gustul originarului. As zice că lirica lui Ioan Alexandru urmează îndeaproape vîrsta poetului, pornit în căutarea acesteia; inteligența virginală și înlocuită de desfișurarea înviesc, pătînd de obsesia logosului („Cosmosul va deveni Cuvînt”). Hîrăritismul și decorativismul trădează această schimbare la față; vechea încrîncenare, interdicțiile și violențele de altădată fac loc dubului iubirii, o cîntare monodică de fapt ce rezonază surdizant-tragic. Poetul își domănește sentimental pustii și propune o rezolvare imnică tragediei existențiale. Lirismul său e de natură orfică; eul se identifică cu universalul într-o bucurie comunitară, revărsată în beatitudinea transfigurării. Ioan Alexandru își cutărea așeza prin „păcatul cultural” și înțelegere propriei creație ca regenerare.

venile, de frustrat candoare; drumul poetic croit de Ioan Alexandru însemnă din start o netă opțiune pentru valorile tradiției. În poetul blind, cu privire pură și obsesia sacrosanctă a originilor aflăm reflexul unui mod romancesc de a fi.

E de precizat aici că, tematic vorbind, în evoluția lui Ioan Alexandru nu asistăm la nici o ruptură; prin spiritul ardelenesc, acel sentimentalism social și național limitat de ideea apartenenței, prin recurența motivică, poezia lui se continuă și în poezia imnică — crescut, bănuim, sub model cotrusian — era conținut de primele lui cărți. Ruptura e însă în concepția asupra poeziei, cum vom vedea mai la vale. O asemănare răsucește e în Vămile Pustiei (1969), după care peste patru ani seria de Imne (prin Imnele București) va inaugura o altă etapă.

Drumul de la jubilația adolescentină la izvoarele imnului n-a fost în și pe cerul poeziei sale gravitează sensuri genetice și thanatice. În regim de exaltare contemplativă, lirica lui Ioan Alexandru îmbracă stria de sărbătoare; mitologia împle timpul anterior istoriei, vorbind de un sat de esență morală. Simbolică e obscură pentru cel nepregătit, gata de a anexa această lirică filierii gândirii. Dar preceptele sint în primul rînd morale, irigate de civilizație, drama e milenară, satul încărcat de istorie și sufărînă. Un secol al timpului țîșnește dintr-o „Amelie de sînge” și aceste caligrafii bolnave de bizantinism închipuie o geografie mitologică, cutreierată de vinovăție. Alunecarea către moarte, strumutarea în vespucie, tăina cea mare, nu procură poeziei lui angosetele însulei modern. Motivul thanatic e rezolvat în cheie pastorală („și ne-om întoarce-n țărîni cînd e pîmînt”, păstrînd deci seninătatea mioritică, mesajul luminii și al iubirii. Această neortodoxie se hrănește din puterea iubirii („Iubirea e mai tare decît moartea”) — va spune poetul), aflînd în intuzia tragismului „man, imbrăntit” forțat și purtînd cu noblete patina vremii.

Singular deci printre poezii de azi, auster, Ioan Alexandru vorbește despre sufletul jertfit și accesul la esențe, despre eroismul moral și iubirea spiritualizată, cea care „pe cit se dă pe-ait e dărîure”, cea care „nu e-n scădere”, nefiind o pogorie ci o cucerire. O poezie ce plutește în absolut, neferită desigur de scăderi și prozaimie, vehiculul o simbolistică ușor didactică dar care convinge prin vibrația sentimentului și înțuzia tragismului „man, imbrăntit” forțat și purtînd cu noblete patina vremii.

Simplificarea imnicii lui Alexandru se însotește cu aventura spiritualului coborînd spre rostul lucrurilor, în timpul mitic, înspre neclintirea satului arhaic și ishia bizantină. Poetul este un cetțior în origini, întemeind ființa prin cuvînt. Instalată în toponim sacru al Patriei, Ioan Alexandru propune un „imn nevătălit”, multiplicat în serie. Descoperim aici o simbolistică de sorginte bizantină, magnificată prin atitudinea imnică.

Sedus de ideea unei imnologii a neamului românesc în chip de teologie poetică, autorul nu coboară cerul pe pîmînt (împămîntintire) ci procedează invers, prin sacralizare. Calendarul martirilor „rupți din rai” nu pledează doar pentru o legitimare eroică. Pentru Alexandru,

Adrian Dinu Rachieru

Continuare în pag. a 10-a

Continuare în pag. a 10-a

ATITUDINI

Dreptul la un destin literar

Incă de acum zece ani, de cînd absolutismul Sociologia la Universitatea din București, mă aflu, mereu entuziasat, mereu preocupat entuziasat de ceea ce se cheamă țărani de azi. În peisajul României ei sint, mă refer, firește, la peisajul social, o realitate preanantă care sub impactul cu uriașele transformări de toate felurile a încetat să mai fie imuabilă. Mai convingător decît orînd, țărani au intrat în inima istoriei. Un proces adinc din care vor iesi hotărîtor schimbați, i-a absorbit și pe țărani. Cit despre noi, care obisnuim să avem o oarecare distanță față de ei, de dînsii, ne-am îngrădit cu niște mentalități, cu niște stereotipii despre țărani de azi, și raze, culz și clasat. Chiar și pentru literatură. Cui îi mai arde să citească literatură despre țărani? Se vede că, încă se găsesc destui, ceea ce înseamnă că romanul despre țărani pleacă repede din librărie. Și, totuși, care sint argumentele literaturii despre țărani în ziua de azi? Și mai ales despre țărani de azi? Se pare că țărani

nu mai uimește, ba chiar a și divorțat de „vesnicie”. Are și el treabă cu tehnica de vîrîr, cu timpul măsurat, cu naveta și, i-a mai scăzut și din dambula cea de acerb proprietar individual. În ce măsură mai este dumnealui țărăni? În ce măsură mai este interesant ca tip literar? Mai este el capabil să reziste, ca erou, într-o poveste? Într-o fîrteșe, retorice. Pentru că țărani devine literatură ca orice alt tip social, poate să devină literatură în funcție de o subiectivitate, deci de cel care scrie. Și niciodată, zic, țărani român nu a fost mai complicat, mai complex, mai interesant decît astăzi. Acesta-i faptul care a atras și pe studenții sociolor, dar și pe tînrul care-si ia ca temă în literatură țărani de azi. Orgoliu mare, che, dar filonul literar nu e nicidcum epuizat. Dimpotrivă, s-a ajuns la un nou zăcămint. Țărani

Eugen Mihăescu

Continuare în pag. a 10-a

PROFESORUL DE ROMÂNĂ

CREANGA DE MĂR

măntălesc că-am fost extrem de emoționat cînd am descoperit în manualul de română de cl. a V-a o temă de clasă cu totul și cu totul ieșită din comun. După lecția „Flugosorul”, între celelalte exerciții obișnuite care se dau elevilor să le efectueze acasă (de ex.: „Copiați strofele a patra și ultima; selectați versurile care au o notă de haz; menționați versurile care v-au plăcut mai mult” etc.), figurează și niște „dramă” care mi-au atras atenția și care sînt așa: „In trecut, în zorii zilei de 30 noiembrie, mamele mergeau în curte și rupeau crengute de arbori roditori (meri, peri, vișini, zarzări, gutui, etc.). Buchetele formate din cite 3 ramuri din pomii diferiți erau puse în vase cu apă —

care era schimbată zilnic — și ținute în casă. Pînă în ajunul Anului Nou, crengile îmugureau, dădeau frunze și chiar înfloreau. Aceste flori erau împodobite sorocovele copiilor.”

Am fost emoționat, în primul rînd, pentru că Anca Dumitrescu și Vasile Teodorescu, autorii unui manual excepțional, așa cum cuved că i-ar fi plăcut oricărui dintre noi să fi fost cartea de română pe cînd era el elev, au avut inspirată idee să lasă din sablon și să dea o temă de clasă vie, într-adevăr sărbătorească, legată de viața la zi a elevului, încercînd să facă sal-

Ion Zubașcu

Continuare în pag. a 11-a

Luceafărul

CONTRIBUȚIA LUI C. STERE

Arta în cetate

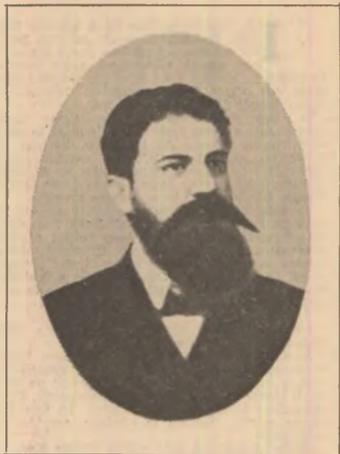
Opiniile despre artă ale lui C. Stere sunt exprimate neretic, fără sistematizare critică și dincolo de ambiguități clarificatoare sub raport estetic. În toate acestea, valoarea lor culturală este sporită și învinge, încă, eroziunea temporală. Și, mai mult, își dezvăluie o anumită coerență interioară de care spiritele grăbite o pot eluda. Este vorba de faptul că, luate în sine, respectivele opinii par o-si ocăi temele și felurile opere, situații, personalități sau personaje create și tratate ca simple pretexte pentru ilustrarea unor teze ale autorului. Desigur, o asemenea părere nu este, încă, totală gresită: micile eseuri, articolele și cronicile semnate de C. Stere în *Evenimentul Literar* sau *Viața românească* — și chiar selecția operată de volumul *În literatură* (1921) — nu pun la lucru, ci mai degrabă ascund o vocație de critic literar. Însă, prin exces sau pur și simplu dintr-un confortabil crez în purismul criticii literare, această părere poate fi fixată eron, în măsura în care pierde din vedere faptul că viziunea despre artă susținută de C. Stere este integrată (și interzabă) unui orizont de soluții socio-culturale de largă respirație. Teoreticianul Stere se confundă cu omul de acțiune, chiar și în partea de lucruri care nu-i lipsesc. Opiniile sale intelectuale sînt vertebrale ideologice și prinse în gesturi schimbătoare de lume și oameni. În toate, C. Stere se manifestă ca om viu, nu livress, cu o franchețe, deseori violentă, ce va dezamăgi de pildă, pe călătorii de cotidian și pe tinerii în paginile memoriilor. Slatonic în idealuri, nu are astampărul necesar pentru reflecția minutuosă construită teoretic. Intuiția îi merge sigur, prinde ideile cu ace de insectar și înge consecințele practice imediate. Stere e mereu atent ca să umineze adâncimi, împelzi, fără barocuri argumentative; convinge mai ales prin economie de mijloace lingvistice și precizie. Diagnostichează și dă remedii. Este, deci, un om de baricadă teoretică și ideologică. În consecință, rama opiniilor sale despre artă nu se lasă încercate de formulă critică literară, nici măcar a celei socialiste.

C. Stere face ideologie literară: marchează direcții și formulează directive. De aceea, chiar atunci cînd se apleacă explicit asupra creației unui anume autor, nu zăbovesc analitic decît atîta vreme cît îl procură mijloacele dorite spre a-și face concluziile credibile, iar aceste concluzii — simulate, în fond, pentru că sînt premise implicite — depășesc, prin grad de generalitate, cadrul îngust al opere sau autorului în discuție. De pildă, versurile lui Cosbuc sustine armia facultăților omenești în viața țăranelor („el muncește, simte, cugetă, la el lucrează deopotrivă trupul, inima și capul”), împotriva tendințelor dezumanizante ale civilizației care a produs „un om-roată sau cloac, un om-spădă, om-nic și om-nic”. Revoluționarea societății, concluzionează C. Stere, „ne va duce iar la un tip armonie, la un adevărat om perfect, care muncește, nu numai rozind scaunele cancelariilor, care cugetă și iubeste... fără ca să recurească la... farmacie” (Omul perfect).

De altfel, C. Stere situează problemele artei în contextul anghizărilor pentru deșinele civilizației spirituale românești, indicînd, fără preluări normative, simțăminte și exigente morale ce se impun de la sine. Atenția e captată doar de orientarea puterilor modelatoare (de sensibilitate valorică și gîndire umanistă) în creațiile artistice. Nu este vorba de o reducere a specificului estetic la dimensiuni funcționale. De pildă, într-un eseu despre Constantin Goleșcu constată, laudativ, capacitatea acestuia de a fi surprins adevăratele fețe ale civilizației occidentale, însă, în același timp, nu-l trece cu vederea lipsa lui Goleșcu de o „estetică”, „plătindu-se rustrilor artistice: „ceea ce îl impresionează în pictură este mai ales subiectul, ca prilej pentru reflecțiuni sau emoțiuni străine de interesul artistic propriu-zis” („Europa” pentru un călător român din 1823). În același timp, nu-l trece cu vederea că ne aflăm în fața unor lecturi de tip sociologic, căci efortul analitic e înlocuit cu descrierea laconică a tipului de mentalitate, vehiculat de opera literară, care este semnificativ pentru inițiativa unei teze de sorginte pur umanistă. Apoi, în distincția pe care o face Eco (Cf. *Opera deschisă*) o face între interpretarea opere de artă și utilizarea ei în scopuri ce nu-i aparțin în mod evident și nemijlocit (vocația pedagogică politică, morală, de pildă), este ușor de constatat că Stere nu intenționează studiul literar și criticii literare, ci mai degrabă, reconstituirea și/sau de calificare estetică (nu întimplător vizează doar opere care deja au trecut pragul recunoașterii publice), ci spre a spori credibilitatea susținerii de program cultural-artistice. De aceea, operele în voga suferă oarecare acomodări, sînt lecturate din punct fix, li se ocotește deschiderea semantică s.a.m.d. Stere are, astfel, libertatea divagațiilor semnificative, dar nu în planul criticii literare, ci în acela, mai cuprinzător, al redimensionării sensibilității culturale. Este, aici, un avânt al C. Stere în excoletarea din plin. Exemplară este punea față în față a portretului de intelectual care „și pe mairile Bahului rămîne francez, german, cîntăreț italian sau spaniol”, străin de „problema ființei naționale”. Mîzînd, încă de la începuturi, pe talent artistic al poetului ardelean, nu îl întimplă cu prea obișnuita grîlă estetică, ci cu delimitări cu țintă precisă: „Criticii desigur, li vor analiza pe Goga, li vor măsura versurile, li vor număra silabele, li vor cîntări fiecare cuvînt, li vor cataloga poeziile după genuri lor, vor pune, în sfîrșit, oriunde trebuie eticheta potrivită. (...) Nu voi să mă amestec în ceata falnică de critici și, dacă aș vrea, n-aș putea” (Cîntarea pătimirii noastre). Ispitește li vin, însă, din altă parte: „critica parvenitismului din rîndurile păturii culte românești; leagătura subterană cu foietonul social Din noțiunile unui observator ipocondric e în afară de orice îndoială; în textul despre Goga, accentul este pus pe soluții, dar sînt redate, cu alți termeni, critice adăsoate occidentalomane pseudo-intelectualilor români, degheziții convinșilor, paradi de pesimism și „porcăriei hamietizatoare”. Henrik Ibsen prilejuește constatări percutante asupra sensurilor răzvrătirii și ale individualizării autentice, la noi, unde „se învîină pruderia occidentală cu însă-mă cu las orientat”. Impresii despre destinul lui Oscar Wilde cuprind o anatomie a responsabilității actului creator, și mustări: „petronizării noastre n-au curajul să mărturisescă ce se ascundă în dosul artei pure”. „Formula Artei pentru artă e numai o minciună”, o închipire a egoismului sătulului” (Petroniu al veacului al XIX-lea).

Valoarea estetică în stare pură nu există decît pentru teoreticianul preocupat a surprinde, prin delimitări succesive, ireductibilul opere de artă. Dar, experiența artistică reală își trage sevele din solul istoric și umanitatea conștientă. Acceptînd în subiect o asemenea distincție, C. Stere nu-și susține opiniile în afara sau pe linia cerințelor criticii estetice, ci, în mod deliberat, în prelungire și dincolo de acestea. Susestțiile de program poporanist sînt, în textele lui C. Stere, despre literatură, în primul rînd, căutări în direcția circumscrisului unui tip de angajare intelectuală. Ceea ce, în echilibrul de forțe culturale ale epocii, a însemnat mult, iradiera simbolică a gestului fiind încă actuală.

Vasile Macovicu

Indescifrabila pecete

La cincizeci de ani de la moarte, Constantin Stere continuă să fie încă o figură controversată de istoria politică și literară.

Omul a traversat un destin de excepție — să pomenim aici doar sughionul lui siberian în fostul imperiu țarist — iar această biografie singulară, și nu prea toluși pentru intelectuali români, i-a răsfrînt o pecete, încă nedescifrată cu tot calmul, aștezată asupra activității sale de profesor, ideolog, om politic și scriitor.

Acuze asupra unor intelectuali români în anumite împrejurări istorice au căzut nu o singură dată, numai că viziunea istorică le-a înlatrat printr-o coroborare lucidă a documentelor, Slavici și Rebreanu au fost mulți ani, și ei, victimele unei pripriri de analiză; lucrurile, cu timpul și cu măsura adecvată, s-au lămurit ca aurul trecut prin foc.

Constantin Stere, care a stat de vorbă cu Lenin, a fost un apărător al drepturilor naționale. A fost, ca prefect de Iași, în primăvara gzoaznică din 1907, omul care a pololit săvîrșirea vîrsării de sînge. A fost ideologul democratice reviste „Viața românească”, care, la acel ceas istoric, se vroia și a fost exponența celei mai preponderente clase sociale din România — țărănimea; a optat apoi, în timpul primului război mondial într-un fel care i-a adus blamul public exploatat de adversarii democrației.

În tinerieții lui s-a dus în Ardeal să-l vadă satul lui Octavian Goga și să „pertracteze” între activități și pasiții și a făcut-o cu succes.

Bolnav, paralizat spre sfîrșitul vieții, a dictat din fotoliu mai multor copiii — între care și bunul nostru profesor de lingvistică Jack Byck — romanul „În preajma revoluției”.

Romanul, în întregul lui, este inegal, dar este turburător prin plasma pe care o lasă să se infierbînte pînă la cea mai de sus temperatură. Prin acest roman, Constantin Stere a fost comparat cu scriitorii ruși, Gogol, Tolstoi și Dostoievski sau cu Balzac, dar în sine, romanul său „fluviu”, primul de această anvergură în literatura românească, are accentuarea cu totul specifică, care, de altfel, s-au dovedit roditoare în cărțile unor scriitori contemporani.

Constantin Stere este o emanație spirituală, adoma lui Bălcescu sau Avram Iancu.

Prima ediție din scrierile lui Constantin Stere, „ediție de întîmpinare”, este doar un început, însă datoria noastră este de a înfățișa acestei personalități statua care i se cuvine, luminile și umbrele ei — așa după cum a fost — după spusa unuia din martirii noștri, moldovean și el, Nicolae Iorga.

Gheorghe Suciu

G. Ibrăileanu, C. Stere și I. Botez la Iași, în 1906

Episoade transilvane

Generațiile anterioare au cunoscut un C. Stere profesor de drept constituțional și rector al Universității din Iași, și totodată director al revistei „Viața românească”, apărută în martie 1906 la Iași. Prin „Viața românească” s-a ridicat la cel mai înalt nivel literar viața țărănimii, de la faza idilică, patriarhală și folclorică a ridicîndu-se la un accentuat nivel social și politic. În loc de evocări ale datelor folclorice la „Viața românească” au apărut studii asupra vieții sociale țărănești, asupra branet țărănilor și asupra drepturilor lor la lumină și dreptate.

Datorită activității sale publicistice și științifice Stere a fost unanim cunoscut pe întreg teritoriul poporului român. Viziunea lui este integrată. În 1906 a publicat un amplu studiu asupra poeziei lui Octavian Goga, acesta fiind primul studiu deschise asupra lui Octavian Goga și literaturii române, cea mai de seamă contribuție la cunoașterea și aprecierea „cîntării pătimirii noastre”. În același an, pentru a cunoaște pe Octavian Goga, C. Stere a întreprins și o călătorie în Ardeal, cunoscînd mai multe orase, ca Sibiu, Blajul, Aradul și alte localități. În urma acestei călătorii, relațiile dintre C. Stere și O. Goga au devenit foarte strînse, directorul „Vieții românești” ajungînd unul din cei mai ferveți susținători ai poetului ardelean. Călătoria lui Stere în Ardeal, ocazie cu care a cunoscut pe principalii cărturari ardeleni, a fost descrisă într-un volum intitulat *Patru zile în Ardeal* care a fost una din cele mai apreciate prezentații a vieții sociale și culturale din această provincie și totodată a instituțiilor sale culturale-economice. Lucrarea lui Stere a avut un mare ecou în Transilvania și l-a făcut foarte popular printre cărturarii și oamenii politici ai acestei provincii. El a fost în același timp unul din cei mai stăruitori apărători ai intereselor Ardealului la București, prin prestații și el avînd în mod permanent deschise ușa lui Ionel Brătianu, Spiru Haret, Eugeniu Gurău și alții. În timpul politicii ai vremii. În 1910, izbucnind între exponenții politici transilvăneni un neașteptat conflict, C. Stere a fost chemat să pună capăt acestei vrăjbe pentru a restabili solidaritatea românească.

Conflictul îl privea îndeosebi pe Octavian Goga, care avea reputația de cel mai dinamic poet național și cerea partidului o activitate mai intensă dar care din motive personale fusese acuzat de deputatul Al. Vaidea Voevod că ar fi primit bani de la guvernul maghiar pentru a neutraliza îndrăgirea românilor cu prilejul alegerilor din 1910. Acuzarea era evident neîntemeiată, dar rivalitățile personale au făcut ca ea să fie crezută în anumite cercuri. Conflictul s-a produs între ziarul *Tribuna* de la Arad care avea printre principalii săi colaboratori pe Octavian Goga și Iurie Chendi, și conducerea Partidului Național între ai cărui fruntași se găseau Teodor Mihali, Iuliu Maniu, Al. Vaidea, Aurel Vlad. Pentru a ține piept atacurilor *Tribunei*, care erau foarte vehemente, partidul a scos și în anul următor un ziar, la 1 ianuarie 1911, ziar intitulat *Românul*, pus sub direcția lui Vasile Golaș. Între cele două ziare s-a declanșat o polemică dintre cele mai crîncene, care în curînd s-a concretizat într-o luptă dintre *tineri și bătrîni*, „tribuniști” în numele cărora vorbea Octavian Goga, numindu-se „oțelii”. De pe urma acestei po-

lemici nu profitau decît opresorii, ea slăbind în mod considerabil forța de rezistență românească.

Alarmat de consecințele polemicii, Octavian Goga a făcut atunci apel la C. Stere să vină în Ardeal pentru a împăca lucrurile. Dîndu-și seama de neajunsurile luptei, C. Stere, cu asențimîntul fruntașilor politici din Vechea Românie, s-a deplasat atunci la Arad și a luat contact cu toți cei învîrajiți. Aceștia erau pe de o parte Nicolae Oncu, directorul băncii *Victoriului*, iar de cealaltă conducătorii *Partidului*. Momentul era deosebit de critic, fiindcă pe lângă articolele polemice din *Tribuna*, *Românul* și *Gazeta Transilvaniei* (la aceasta colabora Aurel C. Popovici) apăruseră și unele broșuri cu largă răspîndire prin care beligeranții se atacau cu o vehemență furie. Broșurile au fost scrise de Octavian Goga (Ce e *Tribuna* zilelor noastre?), Al. Vaidea-Voevod (Tisza, Mangra și *Tribuna*), Roman Ciogorogiu (*Spre prăpastie*) s.a. Prin aceste broșuri se criticau nu numai fruntașii politici ci și conducătorii societăților culturale. Duhul polemic cuprinsese toate straturile și toate cercurile. Unitatea de acțiune împotriva opresorilor de stat devenise fapt amenințat.

Între timp, datorită unui proces de presă, Octavian Goga a fost întemnițat la Seghedin. C. Stere, pentru a atenua lucrurile, n-a sovit să-l viziteze pe Goga la Seghedin și totodată să întreprină lungi discuții cu fruntașii partidului.

În ele din urmă, datorită abilității și energiei lui C. Stere cele două tabere au convenit să renunțe la incriminările reciproce, Vaidea renunțînd la acuzațiile nedrepte aduse poetului, iar

acesta, împreună cu aderenții săi renunțînd la criticile aduse împotriva partidului. C. Stere a fost sărbătorit printr-un banchet iar cu semn al împăcării, în 1912 *Tribuna* și-a încetat apariția, redactorii săi, împreună cu O. Goga, intrînd în redacția *Românului*. Pacea s-a restabilit astfel, iar partidul a putut să-și continue lupta națională. Meritul acestei restabiliri a ordinii a revenit în întregime lui C. Stere.

În 1914 a izbucnit primul război mondial. La 1 decembrie 1918 marea adunare populară de la Alba Iulia a proclamat Unirea cu patria mamă.

Desi strîns legați pînă atunci, Octavian Goga și C. Stere n-au mers alături în timpul războiului, fiecare dintre cei doi luptători dînd urmare sentimentelor provinciei natale. Atitudinea lui C. Stere din timpul războiului i-a atras aprobriul unei bune părți din opinia publică; de aici a apărut așa-zisul „caz Stere”.

După război, care s-a încheiat prin realizarea idealului național, C. Stere s-a integrat, luptînd pentru democrație, noulor partide politice ale țării, fără a putea să se impună ca exponenț politic. Oligarhia l-a exclus însă din rîndul oamenilor politici de seamă.

Prin ideologia „Vieții românești”, prin doctrina literară susținută, prin descrierea Transilvaniei în anul din preajma primului război mondial, prin intervenția sa în lupta politică de la Arad, prin ideile sale democratice, C. Stere a fost una din cele mai robuste personalități ale timpului.

Vasile Netea

C. Stere la Bucur

Un democrat învins

Stere nu s-a considerat un om politic, un „Berluspolitist”, cum se zice azi, ci un om de cultură, un diletaț.

Cu toate acestea, în timp de decenii a fecundat cu gîndirea sa înaltă șase partide din viața politică românească: social-democrat, național-liberal, țărănist, național-țărănist, țărănesc-democrat și radical-țărănesc. Un timp, colaborarea sa cu un partid era Golaș, chiar dacă avea multe rezerve interioare, mai apoi independența de opinie începea să-și spună cuvîntul. Nu spunea oare Maioreșcu într-un aforism al său: „Nu există prieteni în politică, există numai prieteni politici”? Actul lui Stere, chiar dacă îl garantăm simțul moral, seamănă a indisciplina. Disrații, politician onorabil de altfel, a sintetizat într-o vorbă de spirit necruțător pragmatism al profesionalismului politic, adresîndu-se mustrător unui tînar discipol care votase după un așa-zis imperativ categoric personal: „Dumneata, tîner, trebuia să votezi disciplinat cu partidul dumitale și nu după propria conștiință ca un aventurier”. Pentru Stere, pur și simplu partidele la care adera, cu și colaboratori săi, se uzau prea repede față de ritmul lui interior. Da, dar exterior nu era totuși ușor și verosimil de catalogat drept un fel de demon politicianist.

Ce trăsături cuprînde portretul-robot al omului politic în genere? Treceam peste lucrarea lui Machiaveli cu prea cunoscută. Un mic classic al vechii sociologii politice, Max Weber, credea că omul politic i-l ar trebui neîndoios trei însuși de capetenie: pasiunea, simțul răspunderii și simțul distanțelor și proporțiilor. La acestea Max Weber și toți politologii înșii adăugau din oficiu, instinctual de putere. Un mare prieten, avizat în strict necesar teoretic al problemei, a crezut cu delicatețe că lui Stere i-a lipsit tocmai acest „instinct de putere”, cel puțin din motivul „înfîntului său respect pentru ființa omenească” (Fr. I. Rainer, *Jurnale*, Editura Eminescu, București, 1979, p. 306). Chestiunea devine foarte relativă privită astfel... O altă bună lucrare (Jules Kornis, *L'Homme d'État*, Analyse de l'esprit politique, Paris, Felix Alcan, 1938) pare a ne convinge: hotărît că

Stere îndeplinea cu brio toate condițiile cerute omului politic, ba chiar și ceva pe deasupra! Ce-i reținea atunci?

Stere avea o puternică propensiune utopică. Mărtiriile memorialistice ca și urme lăstate prin scrierile sale ne informează despre preferința personalului nostru pentru literatura secolului al XVIII-lea francez. Nu vor fi lipsit, deci, din bagajul său intim *Micromegas* și *Candide*. Să reținem preferința lui Stere, ea mărturisese printr-o privire distrată, atîntăi tocmai din Sîrșu asupra realității, o dragoste de om cumva abstractă. Undeva îl scapă acestui Candide al politicii românești o notă revoltaoare despre sine: ar fi visat (iar alter-ego-ul românesc a și pus în aplicare) să trateze realitatea țării într-o serie de cronici cuprînse sub rubrica generică „Jurnalul unui marșian” (C. Stere, *În preajma revoluției*, vol. VI — *Clubreștii* p. 277).

Sigur că o astfel de afinitate, stimabilă la un scriitor, nu e recomandabilă — nici măcar ca violon d'Ingres! — omului politic. În plus, Stere a trecut periodic prin momente de îndoială asupra rostului său în viața politică, chiar și a vocației politice pur și simplu, de vreme ce-și dădea seama că nu poate ignora la infinit realitatea jocului. A făcut de mai multe ori mărturisiri despre retragerea din politică, despre faptul că întimplător a nimerit într-o astfel de activitate și chiar — foarte semnificativ — credea că rostul său cultural fusese sortit mare, pornit dintr-o vocație preponderentă. Impudent, și-a anunțat uneori retragerea din viața politică și intensificarea planurilor culturale, domenii în care se credea de mai mult timp adevăratul activități politice: epistolat, prefață și note de Z. Ornea, în *Manuscriptum*, VII, nr. 2 (23) din 1976, p. 142; C. Stere, *Documentări... Preludii...*, „Cazul Stere”, p. 64-65). Revenirea în forță după astfel de mărturisiri putea lăsa impresia că Stere ar fi volentier și amabilos labirintebros în ceea din urmă. „Imbulzicioș” spunea Iorga. Putea să apară diminuat în epocă în comparație cu idealisti ireductibili ca Panait Mușoiu sau Zamfir Arbore, oameni din aceeași plaiună spirituală cu Stere și chiar cu experiențe de viață similare.

Diletanțism, nehotărîre decizională, momente de renunțare, iubire de oameni. Atunci de unde legenda personajului tenebros? Nu trebuie neglijat un factor psihologic important: se cunoaște din istoria moravurilor țării necruțător în care aristocrația și în genere oligarhiile de toată mina îl urmăresc pe dezertorii și rățaciții propriilor rînduri, cel puțin din momentul cînd a încetat orice iluzie. Reteaua *urii invizibile* a acestora l-a urmărit pas cu pas pe Stere. Puterea lor de influențare a spiritului public — pe calea presei, dar și pe calea venurilor de salon nu era neglijabilă.

Teama oligarhiilor nu viza puterea ocultă a lui Stere, aptitudinile sale în acest domeniu — într-adevăr prodigioase la rigoare! — în urma urmei avea și ea asemenea priceperi profesionale. Nu, oligarhia se temea de atitudinea revoluționară pe care o adopta fiul de nobil Stere în varii împrejurări și neapărat prin surprindere. Părea să ca justificarea unei atitudini revoluționare se află în sine însăși nu suna în urechea celor direct vizati dator ca o parabolă a sarpelui gnostic! „Revoluționarul” stia despre sine că educația dobîndită într-o tinerețe de luptă îl putea duce cu ușurință foarte departe în disprețul formelor și a declarat-o public (C. Stere, op. cit., p. 244).

A venit momentul să privim mai atent pe revoluționarul Stere, să ne apropiem de el fără teama celor de mai sus. A planat și aici o acuzație de „trădare”, un fel de păcat originar al vieții sale publice. Trebuie să lămurim o dată pentru todeauna pe cine sau ce a „trădat” Stere. Cu aceasta intrăm în domeniul secund al „cazului Stere”.

Un venerabil publicist, bine dotat pentru paradoxuri, mai puțin pentru analize, credea cu vehemență că Stere ca revoluționar și marxist a săvîrșit o mare, împardonabilă gre-

șeală înscrindîndu-se la liberali. A plătit această culpă inițială prin nefericirea înregii vieți și plătit cu aceeași monedă ca a păcatului înșuși (D. I. Suchianu, *Amintiri de la „Viața românească”, în Viața românească*, XIX, nr. 3, martie 1966, p. 187, 191).

Dar fost-o aare Stere marxist în tinerețe? Nu, și dacă nu ajung propriile mărturii ale „împriunatului” să vedem ce spune documentarea științifică, bazată pe informații de primă mînă culese de la revoluționarii cu stagi siberiene: nicînd în manifestările și concepțiile tinereții sale de luptător, Stere nu a fost marxist, ca atare — adică social-democrat — al „narodovolei” (*Matla Sovietească* *Eniklopedia*, tom vosimoi (6), Moskva, 1930, p. 449). Vom adăuga, ca mărturie (verificabilă) a celui în cauză, că la un moment dat, gravita cu simpatie către socialisti-revoluționari (C. Stere, *În preajma revoluției*, vol. II — *Copilaria și adolescența lui Vania Răutu*, p. 302-303). E adevărat că — fără a avea o viziune marxistă despre lume și viață — Stere a fost puternic influențat de marxism în tinerețe. De asemeni, s'ri-a însușit de minune instrumentul de lucru marxist, fapt ce se poate remarca în numeroase scrieri ale sale.

Stere se considera un bun cunoscător al marxismului și chiar era. Cu toate acestea, în romanul autobiografic orgoliul alter-ego-ului lui Stere atinge proporții delirante atunci cînd e vorba de dispute teoretice, în Siberia exilului și alurea, cu care coetivă Vania Răutu (alias a) punea în încercare soluțiile de lum ale socialist-democraților intransigenți, în care ghim — desi tipuri sintetice, quasi-fictive — pe asii Marii Revoluții și ai Internaționalei a III-a. Credem în substanța acestor dialoguri, chiar dacă nu și în superioritatea permanentă a lui Stere în cadrul lor! Altă mărturie despre sine nu pare deschizătoare de perspective: pe un plan uman, mai mult decît teoretic, tînarul S. devenise un „caz” încă în Siberia („zoriile cazului Răutu”, în C. Stere, op. cit., vol. IV — *Hotărîri*, p. 120-121). Pornindu-se de la un sacrificiu înșel de scop tactic și strategic, era supus unei analize penetrante concept de „revoluționar — an sîch”, se punea problema pe care am numi-o azi a umanismului ideii de revoluție. Subiectul (și-l credem pe Stere) ca l-ar fi discutat în Siberia în dialoguri (și în scris) cu un mare teoretician de rîndul curentelor progresiste de ortunde, *comunismo libertario* ocupînd un loc favorizat în discuții, analize, etc. De fapt, inima, rațiunea și cultura lui Stere nu s-au pus de acord în cele din urmă în delicata problemă a praxis-ului revoluționar. Dar Gramsci și Gaidy — ne-au învățat să fim comprehensivi cu astfel de situații, frecvente la intelectuali secolului XX.

Nu e locul să analizăm nuanțele concepției social-politice a lui Stere. La un moment dat, eruditul sociolog a publicat un studiu lung în care, analizînd furtivele probleme ale României primului deceniu al secolului XX, ambliotona nici mai mult nici mai puțin decît să demonstreze, cu mijloacele gîndirii marxiste, însăși inadecvarea momentană a socialismului la condițiile de structură economică ale țării noastre. (C. Stere, *Social-democratism sau poporanism?*, în *Viața românească*, nr. 8, 9, 10, 11/1907 și nr. 1, 4/1908). Legat de cele ce spunem mai sus, nu ne interesează acum dreptatea teoretică a lui Stere, ci altceva: sugestia pe care ne-o oferă el implicit de a gîndi cu mintea proprie orice teorie, spre a nu o transformăm într-o dogmă și de a cîntări cu atenție cadrul practic, locul de aplicare a unei teorii universal valabile. Chiar dacă fragmente din studiul lui Stere au devenit superflue, ideea vie, pe carb am extras-o, rămîne.

Că teoria nu a fost pentru Stere un simplu velleitarism, ci a desenat chiar contururi ambizioase, mărturiseste el însuși aluziv: „Numai un cutegător din sinul popoarelor de țărani ar da formula adevărată, completă pentru progresul social, desăvîrșind doctrina mar-

Florin Paraschiv

Continuare în pag. a 11-a

Dunărea

Scrisori de-acasă

AURUL

La vremea aceasta șlepurile îngustează fluviul și-i apropie malurile. Coastă lângă coasta cheului se adună apoi să respire puțin și să-și dezvelească punțile. Atunci, minereul galben, cărușit de la mina Insula Mare a Brăilei, se face totuși cu umerii gol, arămi și filor lui Codin. Iar aceștia îl mângie, lăpăindu-l cu aceeași înversunare a muncii ca pe vremea ta, kir Panaite. Doar că acum în propria lor industrie.

Uzine pe șine, macaralele gigant, născociri parca, animale preistorice, apucă grăbite ca și cum ar fi în joc soarta cuiva. Și chiar este: soarta pămintului răbdător, care a slujit 250 de zile și nopți minereului galben și soarta acestuia după ce s-a împlinit și acum trebuie să-l slujească la rându-i mai departe.

De aceea, totul și toate, par o horă continuă fără răgaz.

Alături, o cetate. Construcția fabuloasă a Sliozului Port Brăila, dominând împrejurul de o sută de ani înalți, Creneluri, turnuri, pavilioane, veritabil dom. Cum s-ar spune, catedrală. Catedrala minereului galben dăruită oamenilor de genul inginerului român Anghel Saligny. 365 de zile i-au fost imaginare și construite. Cite una pentru fiecare zi a anului. Pentru ca fiecare zi a anului să ne fie cămară plină și ajunsa.

Pe aici au trecut bouari aprigi aducând zile în șir în carele lor înalte mizerul galben al cimpiei. Pe aici destinele s-au împlinit și s-au destrămat. Povestile, dorul, muncă și

aventura au sărbătorit catedrala și s-au închinat ei, au urit-o și au iubit-o.

Încerc să-mi închipui cât minereul galben și-a găsit în timp, aici, odihnă și vindecarea, însă, mai ales, cât dar omenește s-a cheltuit.

Îl caut pe șeful Sliozului Port Brăila, inginerul Simion, gândind că, poate, mă va descurca el. Aflu că e plecat la mina Insula Mare a Brăilei. Acolo unde șlepurile, carele bouarilor de altădată, gîfînd, încep să îngusteze fluviul.

Deschid ușile celorlate birouri și, vizavi de migala forțotindă de la cheuri, nu găsesc pe nimeni. Doar la „Contabilitate”. Înăuntru, o mașinărie bine unsă la care totul funcționează. Calculatoarele făcând, se învîrtesc hîrtii, se adună coloane nefirșite. Un adevărat registru, scrupulos, ca al negustorilor cu faimă. Aud apoi cifre care mă buimăcesc și pe care nu reușesc să le țin minte și ies, cu sentimentul că deranjez.

La amiază, soarele a răsuflat o dată adînc și dogoarea lui a făcut orașul să se ascundă sub salcîmi. Peștii s-au dus și ei să-și caute răcoarea în miluri și păsările în văzduhurile lor. Geana tresare tăiată și se strînge des.

Banda rulantă funcționează însă continuu, iar în casa lui, griul — minereul galben al pîinii, doarme, trează la nevoile noastre. Pentru azi și pentru totdeauna.

Mircea Cavadia

CU PÎINE ȘI SARE

„...Au „descălecat” aici, la cișva ani de la începutul deceniului șapte. mii de oameni și sute de excavatoare, buldozere, scarpere, tractoare și mașini. Balta Brăilei, respira greoi, sufocîndu-se între smîrcuri, ochiuri plumburoase și sălcii mușcate de scorburi.

Au dispărut toate cite erau în plus și s-a ivit o tîpsie uriașă, de 72 mii de hectare. Astfel, după ce natura a dat fărăi Bărăganului, brăilenii și-au făurit Bărăganul lor — cetate a pîinii, înscinsă în corsetul de 156 km al digului.

Cerul care acoperă Insula Mare a Brăilei este înalt. L-am văzut, într-o noapte, sprîjîindu-se, ca o uriașă farfurie zburătoare, cu piciorule pe Dunăre, pe Muntele Măcinului și pe turnul de apă din Grădina Publică a Brăilei.

Nu știu cine i-a spus Insulei, prima dată, „Bărăganul dintre ape”, dar zicerea-mi pare că este din metaforă și se oprește definitiv în realitate. Realizează aceasta pe deplin acum, în iulie, cînd în Insulă griul devine pădure blondă, întinsă pînă hît-depart, la orizont, unde se curbează și-mi confirmă că pămîntul seamănă cumva cu o pîine.

Insula a fost hărăzită să adune o sumedenie de superlative: ea s-a născut în urma celei mai mari lucrări de îmbunătățiri funciare din România, aici ființea cea mai mare întreprindere agricolă de stat. „Și noi, insularii, vrem să fim cet mai” — îmi spunea într-una din zile trecute mecanicul Mihalache Avram, „doctor de tractoare și combine”, cum am auzit că-l strîgă, uneori, mecanizatorii de prin complexele Insulei. Și mă gîndesc că, în gramatica Insulei, doar în cazul oamenilor superlativele ating absolutul. Ei, insularii, sint combatanții unei campanii care durează 365 de zile pe an, pîrînd bătaia pentru recoltă pe întinsul cimpiei, pe ape și chiar în aer.

Sint 13 412 hectare cultivate cu griu în Insulă. Un fîran din Mărașu — un fel de metropolă rurală a Insulei, în jurul căreia gravitează citeva sate și cîmpul, mare cit vezi cu ochii — mă întreba, într-un fel retoric, cam cite spice-or fi în Tara asta a Insulei? Ciudat cum vorbele sale sint în stare să nască o toponimie, precum strămoșii noștri: Tara de Sus și de Jos, Tara Birsei, a Loviștei — toate Tări Românești. Și-mi vine să-i spun Insulei Tara Pîinii...

„Chiar, știți cite spice însumează această suprafață? 71 de miliarde! Pentru a le număra, unui om i-ar trebui 2 430 de ani, rostînd, fără întretăpîre, cite o cifră pe secundă.

Anotimpul griului a ajuns la amiază, soarele biciuiește cu fierbîntea jumătătea de recoltă care mai este înscinsă în picioare. Se grăbesc și oamenii să mîne boabele din cele 71 de miliarde de spice („Cam cite un buchet de 15 spice pentru fiecare om al Terrei, ca o propunere de pace în acest An al Păcii” — îmi sugerează statisticianul ivit lîngă umărul stîng al reporterului) către casele de odihnă ale pîinii. Pe magistralele Insulei, altădată spații lejere, a-nceput să fie îngheștă: numai pentru griul I.A.S.-

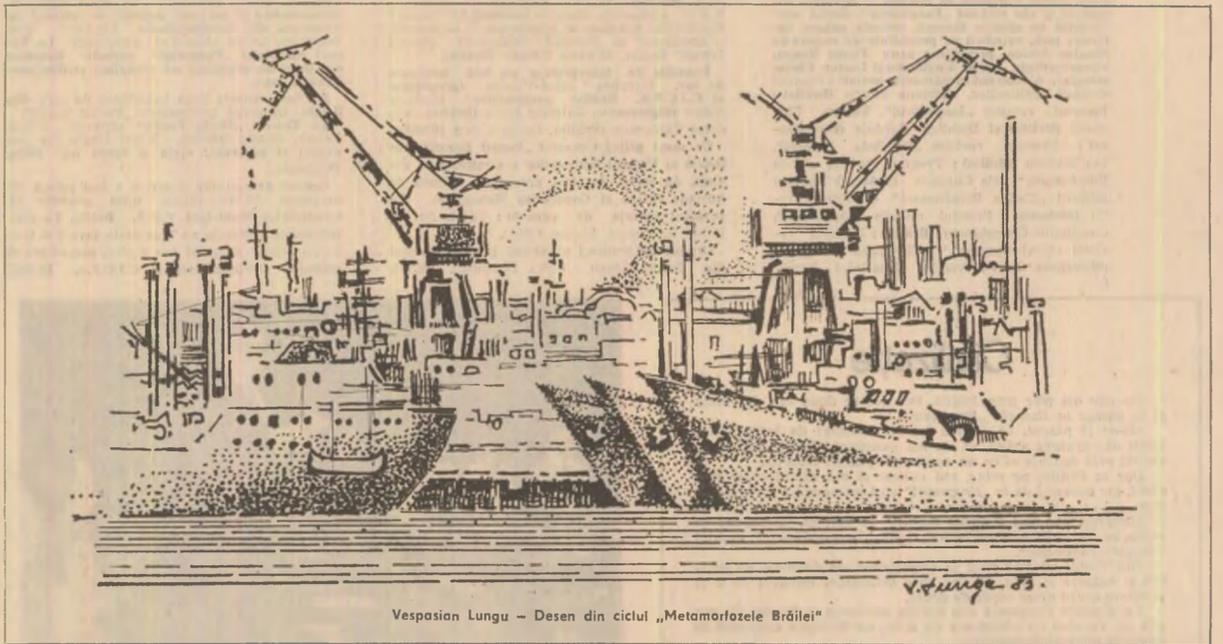
ului — îmi răspunde la gîndul furat Dumitru Danielescu, inginerul șef al unității — avem 600 de milioane de transport”. A crescut densitatea de mașini și în lanuri, unde paletele celor 376 de combine autopropulsate îngheșuie griul între danturii metalice, care le mestecă lacome, strecurînd-le printre dinți doar boabele, pînă în hăurile pîntecoase ale bucărelor. În urma combinelor vin balotierele. De departe, palele brichetate îmi par niște cutii de televizor înalte de a fi furnizate. Tractoarele și ele grăbite, se țin aproape. Grozav se mai grăbesc toate în Insulă! Cînd s-or fi odîhnind oamenii? Dar mașinile? Aici guvernează niște reguli de ambulanță (toți) la superlativ. Peste Insulă vorbele flutură ca niște versuri: „Am încheiat campania asta! Incepem al-ta!” Fiecare începe să naște în clipa finalizării lucrării precedente.

Acum, griul-l la jumătate, iar lanurile cu el porumb, soia, inul în ofensivă. Dunărea face curte digului încercînd s-o cucerească uneori pe căi violente, cum a fost în '70 și '75. Pe digul de pămînt însă s-a ridicat atunci un dig de piepturi de oțel. Cînd am auzit prima dată expresia „flota Insulei” m-am temut că-i spusă peiorativ. Era însă o realitate. Insula are o flotă adevărată, cu 55 de nave: remorcheri, șlepurile, ceamuri, șalupe. La Blasova este cel mai mare punct de încărcare bordo-șlep. Acolo, și în alte patru puncte, griul și porumbul urecă pe poteca îngustă și mișcătoare a benzilor mecanice pînă la șlepurile care prelau averea. Urmează drumul pe apă pînă la sliozuri. Un căpitan de vas cum este Titi Crăciun — unul dintre veteranii acestei flote — îmi spunea că în șlepurile, pe calea Dunării, griul se simte ca un copil în pîntecoale mamei.

Insula mai beneficiază și de o mică escadrilă. Munca din văzduhul Insulei, acolo unde avioanele și elicopterele utilizează pulverizează peste „Bărăganul dintre ape” îngrășăminte și substanțe fitosanitare, se îngemănează cu cea de la sol și de pe ape. Să mai adăugăm și sistemul de irigații al Insulei, care acoperă 60 de mii de hectare cu o „ploaie la comandă” și vom realiza că aici se face „agricultură totală”. Iar griul simte această și se lăfăie între umerii digului ca un star pe a fișele spectacolelor de gală.

De pe stînga Blasovei, o popină înaltă de 37 de metri, pe care muntii Măcinului au uitat-o aici, Insula și se întinde la picioare ca un covor fermecat. Desenul are două culori de fond, galbenul griului care, acum, are lîngărîri roșcate, și verdele crud al porumbului. Privirea îmi este obsedată de griu, și-i spun vorbe să-l ajute la deochi. Iar el se inclină la poalele cortinei de zări, savurînd a-plauzele din gîndul meu, care i se cuvîn cu prisosință. Aroma de început de pîine se adună-n vîntul subțire din creștetul spicelor. Peste Dunăre la Brăila, brutarii și-au suflectat mincele și-și frecă palmele. Vine griul cu pîine și sare.

Corneliu Ifrim

Vespașion Lungu — Desen din ciclul „Metamorfozele Brăilei”

PATRIE

Inima mea — orhidee intunecată picur înfim de rouă aprinde în potirul ei strălucire fără de seamăn dînd privitorului un sentiment de tulburătoare unicitate.

Sufletul meu — filon de carbon înșurubat spre adînc, ceva lăuntric, geologic topindu-l din magmă alegîndu-se un diamant care multiplică infinit frumusețea de nespun a luminii.

Eul meu — vibrîndă trestie mută care trage din deltă un inefabil suflu devenind gînditoare.

Picur de rouă, lavă, glas al apei: imagini fără sfîrșit numînd un singur sentiment — al apartenenței.

Gh. Vălcescu

BĂRĂGAN

Să porți în tine o cimpie — Bostănărie fermecată, Să innoptezi în pepeni roșii Sau într-o luntre legănată, Să cocți cu trupul tău amiază Pădurilor răsăritene Și-n portul ancorat acasă Prelung, vapoare să te cheme, Să rătăcești pe bulevarde Scăldate în floarea de salcîm Și să auzi în noapte caii Păscînd la margine de drum...

Tudorița Voica Tarniță

GRÎUL

Dintre toate roadele pămîntului întru binefacerea Cîmpiei și a tradițiilor săi iubesc cel mai mult griul. El are demnitatea luptătorului, își asumă bărbătește riscul și sacrificiul.

Pus toamna în brazdă, nu se ascunde sub talpa pămîntului ci iese în fața iernii ca s-o înfrunte. Un firiceț, o părere, dar ce inimă, cită putere!

În stare să înfrîngă mușcătura și chingile gerului, zvircolirea Crivățului. Ca în desprimăvărare, înfrîngîndu-se, asemenea omului, triumfător, să dea cel dintîi vestea germinăției. Oare macii care-l îmbujorează chipul nu sint semnele luptei și biruinței? La asta mă gîndesc atunci cînd din spre Cîmpie vine miros de azimă nouă. Griu peste care arde floarea soarelui.

Vasile Rusescu

PERPESSICIUS inedit

CRINUL ROȘU

In vasul tău Sunt patru crini Ca patru miini Întinse către mine Mă cheamă Sau poate mă resping? M-apropii să-i ating Dar crinii-s reci. Se sting Povestea eu o știu și-n veci Aminte am s-o țin: Asemenea corolelor de crin Tu m-ai chemat Ca să m-alungii.

PE O IMAGINE

Să fie, Lys, o pricină sentimentală Aceea ce mă face să gîndesc în urmă? Să fie ploaie ce nu se mai curmă Discretă însă parc-ar plănuși vre-o

In minte îmi revine ca imagine fatală De cite ori un strop de ploaie amintirea scurmă: Un copilăș privind la o fereastră și pe urmă

In față portul înghețat într-o lumină pală. Și-atunci invidiez pe-Apostolul din ilustrată

Cu miinile lui grosolane plăzmuind chimere: Ași fi trăit și eu profunda viață zbuciumată.

A celor ce nu-și vind năzuințele cu ochii Nu te-ași fi cunoscut și nici parfumul rochii

Nu l-aș fi fost simțit c-apoi să-l plîng cum pierc.

CU MÎNA STÎNGĂ sau PERPESSICIUS CEL NOBIL

de I.C. Chițimia

Acest nume i se poate acorda lui Perpeșcius fără ezitare și probabil nimeni din cei care l-au cunoscut de aproape n-ar avea ceva împotriva. El a fost între intelectuali, un „domn” al nobleței integrale. Pe oamenii de carte nu-i cunoașteam îndeajuns de bine, dacă nu-i cunoașteam și din viață.

Perpeșcius face parte dintre cei puțini, care au fost — el, poate, în cel mai înalt grad — nobilii în toate ipostazele de viață și de activitate. Suflet de sensibilitate poetică, învîrtitura și lecturile l-au imobilizat într-atît, încît a iubit pămîntul ca și a ținut, după lectură, să le aducă la cunoștința altora, prin croniciile sale numeroase, pline de referințe multiple de grație și de sens, „onorabile” pentru autorii cărților, atrăgătoare și îndrăgite de cititori. A avut indiscutabil darul acesta, izvorit din noblețea lui intelectuală.

A pornit la drum, ascuns sub un pseudonim: Victor Pribbagu (1911), cu dorința, poate, unui parcurs victorios dar (bun latinist fiind) și-a ales mai tirziu pe cel definitiv: Perpeșcius (adică „răbdătorul”), care a înlocuit pentru totdeauna, în lucrări, numele real: Dumitru Panaitescu. A fost parcă o presimțire a intuițiilor grele prin cite a trecut cu răbdare și calm.

Colaborînd la peste 40 de reviste, Perpeșcius a semnalat și comentat viu și tentant, tot ce merita din domeniul umanist, între 1923—1933, cînd începe apariția monumentalei sale ediții Eminescu. Cine parcurge materialele, adunate (în parte) în *Mentii critice*, rămîne uimit de diversitatea și bogăția lor și de cultura literară a autorului. De altfel, cultură și gust literar s-au ivit și în cele două volume din *Antologia poezilor de azi* (1925, 1928), în colaborare cu Ion Pillat, din care s-a luat cunoștință plăcut de întreaga panoramă lirică, cu antologări excelente, uneori din poezii neîntrai în circuit, nici măcar prin renumite lucrări de istorie literară de mai tirziu (cazul lui D. Iacobescu sau Artur Enăscescu). Pe de altă parte, Perpeșcius a creat singur o poezie intimistă, de trăiri personale, plină de finețe și culoare (a tradus și din poezii francezi sau latini), adunată în *Scut și țargă* (1926) — fusese și sufe-

rise pe front — sau în *Itinerar sentimental* (1931). Versurile sale sint odihnitoare.

Avea conștiința talentului și putea deci să continue. Dar îndrăgînd de tînr pe Eminescu și observînd că toate intențiile și încercările de realizare a unei ediții eminesciene integrale fuseseră abandonate, s-a apucat el, de unul singur, de această trudă. Această dragoste pentru marele poet și renunțarea la velleități proprii îi arată încă o dată noblețea. Lucrînd zeci de ani cu lupa și scriînd cu mîna stîngă (dreapta îi fusese schilodită de război) la Biblioteca Academiei, în cercetarea manuscriselor lui Eminescu, simțind cum îi seacă vederea și totuși continuînd opera. Alți eminescologi marcanți nu evită „să-și prapădească ochii și timpul” — cum îl căinau pe el — dar Perpeșcius a făcut-o și a reușit să publice, între 1933—1963, primele 6 volume model. Ediția a continuat și continuă cu merituosii eminescologi ce desînd cu toții — este evident — din „școala Perpeșcius”. El a trăit dificultățile, dar a avut încredere în mersul înainte al editurii cînd în 1964 afirma modest și într-un stil subtil, că va fi dusă la sfîrșit de alții, iar „editorii dinaintea lor pot să doarmă liniștiți (...), pentru că fiecare dîntre-înșii, ne vom fi fost făcut, în felul său, datorii”. Perpeșcius și-a făcut-o exemplar.

În 1950 a lucrat la ediția Eminescu în cadrul Institutului de istorie literară și folclor și atunci i-am cunoscut mai bine și mai de aproape tîna nobleță și demnitatea. Activitatea i-am consmănat-o în „Revista de istorie și teorie literară”. (1967). Acum vreau să notez că directorul institutului, G. Călinescu, nu avea întotdeauna umoarea cea mai bună, dar Perpeșcius i-a lînteles și descîrnat bine firea, consacrîndu-i pagini memorabile și spunînd că „tîna lui o inimă de aur”, ceea ce este adevărat. Perpeșcius a fost egal cu el însuși. Neîngemănat în nici o grupare sau direcție literară, a pretut valorile, scriînd despre personalități renumite, precum și despre apariții noi și merituoase.

Brăilean de origine, Brăila a devenit prin ființa și caracterul lui personal, un oraș drag, chiar iubit și pentru cititorii săi, ca și al lui Panait Istrati, Mihail Sebastian, sau Mihai Dragomir.

Continuare în pag. a 6-a

Concursul „Mihu Dragomir — ODĂ PĂMÎNTULUI MEU” organizat de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Brăila și Uzinele „Progresul”

În zilele de 21—22 Iunie, la Brăila s-a desfășurat cel de-al cincilea concurs de creație și interpretare „Mihu Dragomir — Odă pământului meu”, sub auspiciile Uniunii Scriitorilor și ale Comitetului județean de cultură și educație socialistă și ale revistei „Lucașfărul”. Juriul concursului de creație literară, deschis pentru întreaga țară, avându-l ca președinte de onoare pe Nicolae Stoian, președinte activ Fănuș Neagu, vicepreședinte Mihai Ungheanu și Lucian Chișu, secretar, a decretat următoarele premii: Premiul Uniunii Scriitorilor, Adriana Sitaru (Brăila); Premiul revistei „Lucașfărul”, Vanesa Zigmund (Brăila) și Dumitru Burduja (Hunedoara); Premiul revistei „România literară”, Ion Băducu (Brăila); Premiul revistei „Viața Românească”, Măia Cuițaru (Brăila); Premiul Editurii „Cartea Românească”, Constantin Filip (Slobozia); Premiul revistei „Săptămâna”, Constantin Gherghinoiu (Brăila); Premiul revistei „Contemporanul”, Gheorghe Vălcescu (Miercurea Ciuc); Premiul Cenaclului „Panait Istrati”, Tudorița Voica-Tarniță (Brăila); Premiul Comitetului județean de cultură și educație socialistă Brăila, Constantin Cotea (Odobești); Premiul ziarului „Inainte”, Siera Bucvală (Brăila); Premiul Comitetului județean U.T.C., Antoaneta Filipoiu (Ialomița); Premiul Consiliului județean al pionierilor și al revistei „Cutezătorii” și Premiul Bibliotecii „Panait Istrati” Brăila, Mihaela Coman (Brăila).

Premiile de interpretare au fost înmate de tov. Gabriela Jelea-Vancea (președinte al C.J.C.E.S. Brăila) următorilor: Mariana Nistor (Sighisora), Gabriela Picos (Brăila), Andreea Cătănescu (Brăila), Laura Chivu (Brăila).

Cu acest prilej Cenaclul „Panait Istrati” din Brăila al Uniunii Scriitorilor s-a întrunit în sedință de lucru. Au fost prezentate versurile de Adriana Sitaru și Constantin Menagahe. Au prezidat ședința de cenaclu: Fănuș Neagu, Mihai Ungheanu, Lucian Chișu.

Grupul de scriitori și artiști plastici format din Fănuș Neagu, Chira Dragomir, Mihai

Ungheanu, Iulian Neacsu, Vintilă Ornaru, Gheorghe Istrati, Mircea Scarlat, Lucian Chișu, Vasile Ruscescu, Corneliu Ibrim, Gheorghe Lupascu, Mihai Băndac, Cornel Drăgușin, Cornel Popescu, Ștefan Mihăilescu au făcut vizite de documentare și au avut întâlniri cu iubitorii de literatură din întreprinderile Braconaf, Arta populară, Liceul industrial „Progresul”. La Liceul industrial „Progresul” cadrele didactice din liceu au organizat un medallion scriitoricesc Fănuș Neagu.

Au fost vizitate Casa Colecțiilor de artă din Brăila, Expoziția permanentă „Panait Istrati”, La Teatrul „Maria Filotea” scriitorii Fănuș Neagu, Mircea Scarlat, Mihai Ungheanu au evocat și prezentat viața și opera lui Mihu Dragomir.

Grupul de scriitori și artiști a fost primit de tovarășul Nicolae Spinu, prim secretar al Comitetului Municipal P.C.R. Brăila. La manifestările culturale, au luat parte tovarășii Gabriela Jelea-Vancea și Ion Budeș, președinte și respectiv vicepreședinte al C.J.C.E.S. Brăila.

CĂRȚI ȘI AUTORI

Între capriccio și lamento

Lupta dintre luciditate și aparență pare să fie tema predilectă de meditație din ultimul volum semnat de N. Grigore Mărășanu (*). Și în funcție de această relație (învingător / învins) poemul se structurează atât formal cit și în ceea ce privește suma ideilor continute spre o extremă concizie, așa zice dureroasă, sau spre o izbucnire, uneori cu un vădit caracter epic dar conținut un lirism intrinsec și adiacent. *Amintrea*, ca simbol dar și ca personaj, irită, demolează și reconstruiește un spațiu poetic de o neobișnuită vocație interioară. Poetul ajunge nu doar să reconstruiască datele propriei biografii, ci și să valorifice o simbioză extrem de fecundă pentru definirea unui univers poetic deosebit de complex, în care se mișcă cu naturalețe și violențe, anume aceea dintre uman ca relativitate și sublim ca necesitate.

Deverile de la această axă a întregului poetic sînt minime. Ele există doar atunci cînd simbioza mai sus pomenită se clatină sub năvala interogațiilor ce-o sfîșie: „Ce-i lipsese vieții mele? întreb trupul / Și singele vine în față / și ca un cocos-voievoade bate din aripi! / Ce pot intelege din atita veselie a firii? / Că, iată, arborele mușcat de secure pe toate părțile / e un bărbat încă tânăr?”. Rezistența peretelui protector este însă minimă: ideea lirică va fi dezgolită și aruncată cu violență pe masă. („Mă tem de tulpina ei — / seamănă tot mai mult cu un șarpe / încolăcește totul / zid, / pasăre / OM, drug de aer” / *Vifia de vînt*). O anume lăță surprinzătoare ne dezvăluie acest volum: solitudinea interioară se metamorfozează în sunet, în roșire. Planurile converg toate spre un punct final în care voluptatea actualului de a spune are un sens inițiativ ce nu trebuie neglijat.

Poezia lui N. Grigore Mărășanu în această fază a căpătat o vibrație interioară proprie care-i configurează un loc aparte în spațiul literaturii noastre contemporane. Precizia formulei lirice, tonul sentențios, sobru, adesea ironic, dau un aspect insolit volumului. Mișcarea poetică începe brusc iar scrișiturile rotile ce mișcă imagini, vizuini, obiecte, se armonizează treptat spre un final adeseori puțin previzibil, care înglobează în corpul poemului părți separate ale realului, fișii din pinza dură, portrete în mișcare, idei. „Vocile” se completează chiar în discordanță cu întregul. O căutare continuă, „capricioasă”, plină de retrageri forțate, și elanuri ce se amină, urmăresc de obicei ideea poetică. Imaginile se sparg în aer, dar în același timp se întipăresc, ca pe o peliculă, în memoria activă a spațiului: „Danșez cu o flacăra — / nu știu pînă unde mă voi apropia, / cîl vor înțura carnea / singele / „ochiul de vitulice” / petale ale transfigurării în suferință, / sufletul meu”. (*Dansul*).

Fluviul, ca personaj, apare și în această carte, fiind de altfel o temă dominantă în multe volume ale autorului. De fapt, îndepărtarea de apă, de râuri, de râuri și privită ca o rupe de o lume a unui spațiu ce simbolizează eternitatea, prefugărea întotdeauna în concepția poetului o criză. Substituția pe care adesea o face între sine și real

are o semnificație mai profundă decît cea pur poetică. Verbul e minat de o forță compensatorie violentă, căci lumile se ventilează din nu se pot înfrîna: „Iată, / învît sufletul să se supună caznei prin care valul țîi vindecat, / poate astfel ochiul tău din adînc mă va veghea încă o noapte!” (*Fluviul*). Ce este esențial în această pendulare continuă rămîne juxtaopunerea planurilor lirice. Rareori în poezia noastră contemporană am mai auzit o voce atât de gravă, melancolică, comunicînd cu subteranele rostiri: „Cum de nu te dor matriile-valurile de atita cărșărie? / Lantrii smolite / papuc zburător, / mici salupe aulemenite, / barcaze pînă la uzne cu pești, / cargouri cu viața rostită pe etaje — / toate bat sirba pe coloana la vertebrală / / Răbdătorule, / dă-mi pacea ta să pot îndura sudalma gurii care-mi macină inima!”.

Apropierea de „lăina” sensului transgreaște lirica lui N. Grigore Mărășanu. Forma poetică la adesea locuiește tentații către sublim, spre arhetipurile poetice. În acest spațiu unde cotidianul există concomitent cu veșnicia mituri umane se găsește poetul, ca o entitate, un ecou al „ideii”. De aceea nici cuprinderea ce o realizează lirismul său nu este întâmplătoare: sensurile par distanțate în semnificație dar nu și în planul înțelegerii lirice. De aici concizia pe care fiecare poem, fiecare vers o aduce spre împlinirea actualului poetic. Neofizion, neinterpetend nimic, poetul doar recupeazăă dînt-o lume pierdută forme și simboluri pe care și le re-ăi apol. Emoția are o maximă amplitudine: *lamento* însoțește ca o umbră acest *capriccio*. Poetul își trăiește astfel poemul făcînd din acesta din urmă viața sa, modul de a se integra în uman. Faptul nu pierde din vedere întregul și nici nu rătește într-o lume amorfă. El este mereu prezent în real deși vorbește despre o lume pierdută pentru todeauna. „Ci astfel învît să trăiesc / să dau un sens amăgiri!”.

Ca și în volumul anterior *Distanța dintre mine și un țigăruș*, observăm că poezia lui N. Grigore Mărășanu se află pe o direcție lirică ascendentă, semnificativă atât pentru poet cit și pentru generația ce o reprezintă. El depășește surprinzător în această carte multe din stereotipurile ce au aparținut propriei sale generații, arătînd cititorului o formulă poetică pe care cu greu i-am fi putut-o bănuî în primele volume (*Instala, Corabia de fostor sau chiar Enisala*). Plorescu a fost înlocuit cu „adînca timbre” iar peisajul pian cu „hîrtoapele poemelor mele”. Dar aceste „hîrtoape”, cum le numește autoironic poetul, dau o viață autentică poeziei sale simțului ce în fond adoptă o față nouă, plină de asperități, și tocmai de aceea bogată în semnificație. Într-un astfel de poem un vers memorabil din această carte) să se supună caznei prin care valul țîi vindecat, / poate astfel ochiul tău din adînc mă va veghea încă o noapte!”.

Dinu Păulea

* N. Grigore-Mărășanu: „Capriccio pentru cele patru vînturi” (poeme), Editura „Eminescu”, București, 1986.

Civilizație

De cîte ori trec prin Brăila, îmi desfac două ore din viață și le petrec la Uzinele „Progresul”.

Mi-ar fi plăcut, ca să mă bucur torental de întâmplările vieții din această uzină, să nu mă cunoască nimeni. Aș fi călătorit prin spațiile ei ca un copil prin platurii însoțite.

Dar la Brăila, pe mine, mă cunosc și mă salută chiar salcîmii, iar oamenii de la „Progresul” sînt primeneliile mele sufletești.

Dunărea, cea mai limpede minune de umblet, luminează cu milioane de ochi această mare civilizație românească numită Uzinele „Progresul”.

Din Virful cu Dor pînă la Dormărunt, pe drumuri de patimă și culoare și griu, ei duc spre orizonturi mîndria de a fi și întorc acasă orice capăt de drum.

La Uzinele Progresul din Brăila, ceasurile mele sînt de aur alb, de Dunăre cu picioarele de azur, de Bărăgan asfințind în veșnicia neamului românesc.

De altfel, lumea ar trebui să știe că Marea Neagră începe la Brăila în inima Uzinei „Progresul”.

Ca oameni, cuprinși în viața tumultuoasă a Țării, ne cuprindem desăvîrșit (gîndul mi-a atins timpla la Uzinele „Progresul”) într-un val cu o luntre și o vîrstă.

În Dunărea de la Brăila.

F.N.

Fănuș Neagu decernind premiile Concursului de poezie patriotică „Mihu Dragomir — Odă pământului meu”

În prezidiu: Cornel Popescu, Gabriela Jelea-Vancea, președinta C.J.C.E.S. — Brăila, Lucian Chișu, Nicolae Drăgușin, Fănuș Neagu, Mircea Scarlat

VERSURI PREMIATE LA CONCURS

DUMITRU BURDUJA

Absențe transparente

Mar frunze-ntr-o timplă noastră
nu cere osîndă
nu cere răgaz
cu împlinirea ce-a ars
în colțul ferestrei
primăvarațec să cază la-nvoială
și chiar de te scurgi
prin stîndarde plecate
vîind din victorii să taci
cînd palma-ți colindă
încipute taberi de tăceri
îndrăcite viori te vor smulge
să-ți toarne rîșină-n auz
diminețile vor adăsta mai tîrziu
să-ți destrame veșmintul,
tu pleacă-ți frunze
frunzele știu muri și așa
iar răgaz de osîndă nu e.

VANESA ZIGMUND

Fantezie de vară

În poala tăcerii întinerul se sparge
în cioburi simetrice.
Malote amoroase a vînt păpădia
săgetată de simbol de cer.
Sinoas se scurge peste lacrima verii
lumina.
Alunecă, se prelinge în cuburi verzi.
Despletit, curcubeul își măsoară în
decibeli
bucuria ființei.

DANIELA COMAN

Strigăt

Imi țipă lemnul în urechi,
cerul e-un strigăt de catarge,
șoapte se-aud din ram în ram,
un clopot șapte liniști sparge.

CONSTANTIN COTEA

Și parcă pădurea

dulce inspirație prin înfloriri de nuc
se topeșc adieri de seară
trup lîngă trup odună
plînsul de mierlă
și parcă pădurea e tot
mai amără
și tot mai goală
trecînd prin copilăria de cerb

ION BĂDUCU

Te vei întoarce

...punctul este singura dimensiune
a infinitului

învînge teama de hotăr
nimeni nu se termină niciodată
singurul ochi e cel

cine ești tu numai lumina vede
cine ai fost numai întinerul știe
cine vei fi numai zorii pot spune

miră întrebarea și orice locăc va cade
labirintul e numărul
apoi o vomă

...te vei întoarce

punctul este singura dimensiune
a infinitului

GH. VĂLCESCU

Livrescă

Cu ochi năpădii de verbină
într-o grădină, lîngă-o tulpină
Căută-am floarea ca o lumină;

Degetele înghețau, rotund mingiău,
Lujerul nîcicum nu-l gîseau.
Verbinel dulcea-crîșor vibrau.

În față se alinază trunchiuri de ceață
și fum

Și verbinel se-au stirpit undeva în drum
Tulpinile- l emne, cîndva nu-i acum.

Miroase a ars și spuză veche,
Nici un fir de iarbă nu sună-n ureche,
Păsările gogesc a nepereche.

Abia într-o zare albă, velină
Năzare o floare lîngă-o tulpină —
Simbur de uitată lumină.

CONSTANTIN GHERGHINOIU

Fir de iarbă

Trec prin iarba sunătoare; limbile ei
îmi înfășoară glezna, mă sărută
Cu boturile umede ale viitorilor miei
Și pe negindite o ființă nevăzută

Mă face aer de respirat pentru zei,
Mă face fir de iarbă printre ierburi
Și mă lasă pascut de viitorii miei
Venind din memoria destrămatelor
neguri.

Trec prin iarba sunătoare; inimile ei
Se lipesc de glezna mea lovită
Și mă sărută cu botul turmelor miei
Pînă mă transformă-n pajiste-neverzită.

MIA CUIȚARU

Lumina dintre noi

Mi-a țîșnit din umeri aripa albastră,
bate ca o gheară ochiul în feroastră —
a închis-o vîntul prăvălit azi-noapte —
în găleți de frunze stelele-au muls lapte.

Ceru-ncet coboară pe toiag de ape,
cînd în cîmpie luna să îngroape
simburii de ploaie sub picior de grîne
și lotcă-lumină Dunării rămîne.

Nechează în singe-o herghelie neagră,
galopînd în ploaie cu pădurea-ntrăgă.
Unul doar înghite stelele aprinse.
Tu ești calul negru ucigaș de vise.

ADRIANA SITARU

Pe malul ochiului de lup

Pe malul ochiului de lup
Rupeam tăceri întăpăzite
Și gîsul unui anonim
Spăta în mine porți oprite

Cine era ?! Poate un vînt
Sau ritualul incarnat
Umplut cu zarva din cuvînt
Și cu iubirea de bărbat

Poate era un chip de lut
Sculptat într-un pahar de ger
În care rumenul sărut
Se regăsește în mister

Pe malul ochiului de lup
Pădurea respira nebulă
Lumina se-aprîndea în trup
Și în schivnie de fîntină

Cine era ?! Poate un lup
Ce îmi spunea Tetelestai
Ca într-un madrigal grecesc...
Sau poate era zvon de cai.

Mă face aer de respirat pentru zei, Mă face fir de iarbă printre ierburi Și mă lasă pascut de viitorii miei Venind din memoria destrămatelor neguri.

Rău de leagăn

O alunăcă cit o penită roșcată,
sloiru de floră patînd
pe oglinzi rășnăte polar...
Mi-e rău de atita leagăn,
mi-e rău...

Profilul mi se topește în lacrimi.
Un mag le preschimbă-n foianță,
Misa solemnă desenează pe ecran
portative.

Cu alunice
cit penițele roșcate
ai uitat să cazi în extaz ?

CONSTANTIN FILIP

Bate iarna

bate iarna geru-n pietre
și mă cheamă sub zăpezi
vifoșii cai ai lumii
cu copitele lor verzi

prea fierbinte-mi este ochiul
rătăcit în coama lor
cînd în gîlantele mirării
mai adormeam un adevăr

săniile prăfuite
de atita tras prin ger
bat în mine cu osînda
celui mai frumos bînger

căci aștept să-nhame luna
vifoșii cai de lut
și sub ploaia ta iubito
să-mi scot anii la pascut

TUDORIȚA VOICA TARNIȚĂ

Iulie

Noaptea se sparg în trestii,
Curg pe Dunăre în jos;
Își aprinde-n lanuri spicul
Bărăganul generos.

Grîul luminează calea
Macilor de lîngă sat —
Ca un leagăn de mătase
Dintr-un țarm îndepărtat.

Un descîntec de iubire
Toarnă florile de tei
Peste vara ce începe
Ca un zbor de porumbel.

Ce adînc e cîmpia
Săgetată de iubire
Fluviul își așează timpla
Și cămașa a nuntire.

Despicînd parcă răcoarea
Și mirosul de pelin
Pe drumeagul ars de vise
Căii fremătă-n destin.

De Dunăre

Din blestem de Chirilă
Unda Dunării se-înălță —
Dorul meu se tot adăpă
Peste pîntecul de apă
Dintr-o luntre pescărească
Din iubire nelumească.

Cînd nălucile — vapoare
Scăpărau în prag de soare
M-am scaldat la mal de apă
În lumina-ncercănătă,
Am sorbit, la ceas tîrziu —
Necuprinsul din pustiu.

De sub clopotul de crîni
Versul meu de mărcăni
Mîngîiat de primul dor
Ca un țipăt de cocor —
Se întoarce-n Bărăgan,
În rărunchiile de gorgan.

Povestiri din Delta

Prozatorul brăilean Ioan Stoianescu se plasează prin volumul său de debut „Iarnă țirzie” (Editura „Cartea Românească”, 1980) în buna tradiție sadoveniană. Subintitulat „Povestiri din Delta” și adunînd între copertile sale cinci narrațiuni scrise în tinerețe, în intervalul de timp 1948—1959, volumul de care ne ocupăm pune în mișcare o umanitate aparte, formată din bărbați marcați psihologic de condiția brutală a unui mediu geografic singular, cel mai adesea ostil prin sursele de risc pe care le poartă în toate punctele sale, dar, în același timp, generator de nebănuite frumuseți (la nivel de peisaj) și de ambiții și, eventual, de satisfacții, în măsura în care ambițiile își află necesarele împliniri. Alături de personaje-oameni (pescari, marinari, vîntori, ciobani, ingineri, muncitori hidrotehniceni), autorul mobilizează și ființe din regnul animal (un mistrel, un cîne, un șarpe, doi lupi și o lișcă), asupra cărora se intrizează, insistîndu-se pe elementele de pitoresc comportamental. Mistrelul, de exemplu, în lupta sa corp la corp cu un cioban din Delta, îl lovește pe acesta numai la piciorul stîng, fiindcă de acolo își scoase cuțitul. O lișcă grasă, incapabilă să se salveze prin zbor de următorii aflați într-o barcă preferă să se sinucidă (înecîndu-se), decît să se lase prînsă. O lupoaică rămasă singură, după ce sotul ei fusese împușcat, își caută cu disperare orănească tovarășul dispărut, urîndu-l dintr-un imperjurimie satului pînă ce va fi atrasă în cursă de un iscusit vîntor care expusese în furci cadavrul lupului împușcat. („Iarnă țirzie”).

Schema narativă a tuturor povestirilor este aceeași; omul aflat față în față cu natura sălbatică a Deltei sau a largului mării ajunge prin forța împrejurărilor într-o situație-limită, din care, în cele din urmă, se salvează. Miza estetică se fixează pe descrierea acestor situații-limită și a peripețiilor prin care trec eroii pînă ce tensiunea se rezolvă. Scenele care intră cu această ocazie în pagină au pregnanță, se rețin și plac la lectură. În „Zăporul”, trei pescari rămîn izolați de sat trei zile din cauza pricina munților de gheață care apar pe neașteptate pe fluviu. În tot acest timp cei trei se luptă cu frigul, cu foamea, cu

lupii. Cînd sînt salvați de săteni, după trecerea zăporului, lupii tocmai reușiseră să scoată de sub barcă transformată în adăpost piciorul unuia dintre ei. În povestirea „Șarpele”, un tânăr muncitor de pe un șantier hidroelectric este muscat de o viperă, dar grație unei intervenții prompte a celor din jur ajunge în timp util la spitalul din Babadag. O luptă pe viață și pe moarte a unei brigăzi de pescari (care intrăziseră în larg nepermițându-le să se apropie de malurile echipelor de a pescui un morun de peste șase sute de kilograme) cu vîntul și cu valurile furioase ale mării, finalizată tot cu o reușită, este subiectul povestirii „La carmace”. Tot o furtună, de data aceasta pe un lac imens și prezentînd, prin aceasta, caracteristici necunoscute unui veritabil lup de mare, este proba de încercare și pentru echipajul unui remorcher marin angajat în traversarea lacului. („Furtună pe Razelm”).

Pentru redarea atmosferei specifice, autorul apelează nu numai la descrieri, ci și la elemente de lexic. Cartea abundă, în special, în termeni marinariști și pescărești („cuter”, „mahonă”, „se bondează”, „covertă”, „bocaport”, „cală”, „tribord”, „lambuchi”, „molă”, „epiu”, „cavilă”, etc.), dovedind prin aceasta o bună cunoaștere a profesiei în cauză și o conștiință, din interior, a povestirilor. Uneori, cînd asemenea termeni îngroșă prea mult fraza, lectura devine greoaie („În răstimpuri, rîul se combina cu un tangaș asa de furios, încît îl rostogolește de la un bordaj la altul”, p. 76).

Neașluzim principal al povestirilor lui Ioan Stoianescu se află la nivel de structură narativă care suferă de simplitate, făcînd posibil întotdeauna întreprinderea finalului și care se bazează uneori (ca în „Iarnă țirzie”, de exemplu) pe convețințele narativă îmbătrînită, de tipul povestirilor spuse „la gura sobei”. Un alt reproș care i s-ar putea aduce autorului ar fi lipsa de adîncime a scriiturii. Într-adevăr, povestirile își consumă intenționale încă de la primul nivel de lectură, fiind, din păcate, prea puternic cantitate pe termen scurt al pitorescului epic, comportamental ori caracterial.

Valentin Popa

Evocare în Expoziția memorială cu caracter permanent Perșescius

Cu mina stingă

Urmare din pag. a 5-a

În fond, inima lui a bătut în ritm cu inima orasului natal, iar la sfîrșitul vieții îl scria nostalgice unui brăilean: „După Brăila copilărie și a adolescenței mele, după orășelul cu salcîmi al lui Mihail Sebastian, am tinjît incon-

tinuu și ei, acestel „frumose” dîntre sălci, am gîndit să-i închin romanul meu autobiografic *Faima sau focul de paie*.”

Există încă unele pagini necunoscute, care împreună cu opera sa nobilă, în înalță pe Perșescius, pe pediatru Brăilei, ca pe o statule neperitoare.

A trecut peste noi pasărea albă a solstiului de vară.

La ora aia dinspre zori, în fiecare an, la 21 iunie, ziua devine soră gemă cu noaptea. Peștele timpului crapă de preacop și se dăruie egal celor două surori care se cază și mereu se alungă. În alungarea asta își are miez vesnicia.

A trecut solstiul, a răsarit vara astronomică și, înotând în caniculă, eu simt florul iernii.

Mai târziu e însă departe și e gătit cu drăgaică.

În tinerete, când încoțeau întelepe pătimi, cinsteam frumos Drăgaica: plecam pe cimp, fete și băieți, să căutăm floarea visului cu tulpina în patru muchii, înaltă până la subsuori, galbenă-aurie, cu parfum adormitor. Ne încercam bratele cu floarea drăgaică și, întorsii acasă, o dăruim fetelor să și-o presare în așternutul. Patru nopți dormeau ele pe flori de drăgaică să și viseze urlete. Să simți, să vadă, să auză măcar o adiere a destinului. Și vedeau? Și auzeau? După optzeci și ceva de ani, mama mi-a mărturisit că într-o noapte de Drăgaică l-a visat pe tata. Zicea că venea de undeva, dintr-un fel de păstăie a timpului, călare pe un cal alb. A trecut pe lângă dânsa în tăcere, apoi a sărit spre trupul ei și a prins-o de umeri. Așa că, în ziua aceea, eu și sora mea am avut o noapte de Drăgaică și a

DRĂGAICA

Început să tipe. Parfumul tare al florilor de drăgaică tragea fetele către somnul greu, scornea visuri fantastice, închipiri gingașe. În cea de-a patra noapte, fetele, acum numite sinziene, se adunau la un loc și se rugau pe mamele lor să le mălăncească visurile. În nădăcirea visului de cele mai multe ori apăreau noi, feciorii satului, noi, ursiții. Pe mine nu m-a văzut nici-o sinziene și am plecat să-mi caut norocul în lume. L-am găsit un timp, apoi l-am pierdut, iar acum îl caut din nou.

A înflorit drăgaica!
Și sinzienele care nu și-au visat ursitul, fetele satului meu din amintire, nierg înaintea celei de-a patra nopți de la solstiul, urca deodată copilăriei și culcuț cu minile înfășurate în cîmp, apoi înfiorată. În tunc, mi coplierea cu cîntecul, cu descîntecul, îi adăpă cu boabe din roua visului lor, a dorurilor pătămea și-i așază la streșini. Peste noapte, zinele bune, telele, vin și spun: "Așteptate acestei sinziene să crească în frumusețe și să se mălăncească în timp ce tu nu pină la ziua!" Iar fata care își va găsi scaielele înflorit în zori ve-

avea noroc de bărbat bun, de casă și de dobitoace. Cea al cărui scaiele se va vesteji pînă în zori va fi ocoltă de noroc și o vor învada tristețile. Ea va penduși mai departe între realitate și vis, între luciditate și reverie, între credință și eres.

Shakespeare, imi place să-mi spun, a dormit o noapte pe flori de drăgaică, în noaptea de drăgaică, a visat și apoi a scris Visul unei nopți de vară. În noaptea aceea, credeau fărâmi mei, toate ființele, de la fluturi pînă la cele mai mari dobitoace, căpătau darul vorbirii. Un unchi de-al meu, Gheorghie, al cărui trup și al cărui suflet au fost trinite prin toate tranșele celor două lupte mondiale, imi spunea că el ar fi auzit într-o astfel de noapte boii vorbind la țesle, despre felul în care îi scotea la iarbă stăpînu. Nu l-am crezut.

Anul acesta, în prag de Drăgaică, am ieșit în cîmpurile din marginea Bucureștilor și mi-a apărut în cale un poponțel albastru înflorit înflorit, mistitor de frumos. Am cules unul și i l-am oferit unei tinere femei. Și femeia care de-

lucată, care nu a fost niciodată sinziene, cum nu are streșină de stof or de papură la apartament, l-a așezat într-o vază de cristal, l-a cîntat și descris, l-a stropit cu bob din roua gîndurilor ei frumoase și a așteptat o noapte cu înșirare în zori, a găsit scaielele înflorite pentru a doua oară. A tăcut, două zaze de soare se îmbrățișau în limpezimea cristalină.

Am tăcut frumos și am zis în gînd: semu bun!
Eu cred însă că floarea aceea e încărcată de puteri divine!
A înflorit drăgaica!
Se sceră griu, sinzienele s-au pătit cu coronițe de spice de griu și a răsarit Crăi Nou.

A înflorit drăgaica, scaielele din adîncă mea închișire se prăpădite de o nouă înflorire, regenerare a firii și, iată, în bucuria și în umirea mea mă trezesc roșind acest poem: În noaptea aceasta, fetele satului se priveșc / între două oglinzi. / Prin una din ele / o să treacă bărbatul pe care o să-l simți în singe / Auzii, cum creșc în streșini / scaielei ascuși / și norocul nu prințe se-adună! / Cînd fetele vor țepăi veședea la usi, / și omul să trec, urșitoare, / prin toate oglinzile satului, / câlărînd pe un băț de alun...

N. Grigore Măriașanu

ajungea faptul că avea Giculaie unul și nu era acesta prietenul lui?
— Hai la nea Sita — zise deodată și se sculară în picioare — dacă bagă setele în noaptea asta ne lipim și ne poteste cum mincau aia pe Balta scocii și se umflau și mureau.

Au trecut canalul înot și au luat-o pe malul lui, spre canton, unde știau că și ține moșul sculele.

Soarele se pregătea să orbească și Sita își apăsese în foc ce și unduia ușor direct de fum. În văzura de departe stînd într-un genunchi, desnodându-și o plasă. Door virică degetelor i se mișcau și părea o bucată de salcie ruptă de apă. Îngărea, între buze, făcuse un scrum lung și buzele i se mișcau ritmic, ca un bot de peste aruncat pe mal.

— Las-o, nea Sita, zise Giculaie și se trîntiră amîndoi lingă foc.
Moșul tresări. Parcă visase pînă atunci că și înțorse fata vapoasă și zbrăcătă cu ciulinii bălții.

— Ce bă, cu voi, iar ai întins-o?
— Nu, bre, raspunde Giculaie scormind foc — de ce, pen'ce, s-o întindem? În vacanță, bre, ce matala nu știi? Le pul? mai întrebă după o pauză, arătînd setele mari, atrinate în par.

— Le pun, mormări fără chef bătrînu și-și văzu mai departe de treabă. Nea Sita trecea firele printre degetul mare și celelalte și scărpină ușurel ochiurile, nici repede, nici încet, culcînd scaiele și curățînd plasa de gunoare, descurcînd-o și păturînd-o cu gălă. O scutură apoi ca pe o ruță și se ridică încin în picioare, ca setea jumătate pe umăr, jumătate atîrnîndu-i de brațul stîng. În amurg părea un șarpe lung și negru ce i-a înfășurat gîtul și corpul și imaginea asta îl făcu pe Rică să se înfioare. Moșul îl mergea greu în cizmele mari, cine știe de unde luate că nu se îndurase să-și cumpere noi niciodată și i se auzea apa clefăndu-i în picioare, intrată prin spărături și găuri. Fuse setea lingă celelalte și luă alta în ochiurile cărăie se mai vedea scîlbind albură măruntă.

— Bre, matala nu ai lemne, să fiu al dracului! — spuse Giculaie viclean. — Astea nu țin nici o oră, hai, bă, și-l smuci pe Rică în sus, vrei să te roage omul?
O zbughiră amîndoi, lăsîndu-l nehoțărî. Să-l oprească sau nu? Dă? Te ține? Smecherii. S-ar fi dat și peștele cap nămal să-l ia cu el și de ce nu? Era din ce în ce mai greu. Nici cizmele nu-l mai țineau așa bine, le auzea uneri scîrîtînd ca lemnele ude. Și-apoi trebuia să se bage și cineva în apă să lege capetele plasei de parți, dar cea mai istorioare era bătaia lună, din bărcă, cu prăjinile făcute continuu, pentru a zăpăci peștele și a-l face să se agațe de ochiurile setei. Iar copiii ăștia se descurcarea de minune...

(fragment)

Copiii răștia...

Pînă spre dimineață au tăcut. Somnul nu se prindea de nici unul și în Rică se frînse ceva. Chiar însă nu-l era totuși nimic. Numai chinurile durerea fizică ce o încercase Giculaie era limpede și se lipise de el ca o frunză udată. Și atunci, de ce? De ce toți aia mai mari nu vorbeau decît despre asta? Chiar Giculaie, parca nu mai era el, ci altcineva, un străin, îndepărtat în nici scîlpirea din ochi nu l-o cunoștea și, îi simțea Rică, era mîndru Giculaie de umerle și de semnele sale, dar era ceva imposibil de descifrat. Ar fi vrut să-l întrebe, să ceară lamuriri, pentru că l-a ascuns cuiva, precum l-a ascuns și el. Într-un fel de rusine îl ținea locului și-l întepenea limba.

Soarele gonise întarzi și Balta își revărsa acum peste ei zgometele și mirosurile dimineții.

Rică a dormit puțin și agitat și a visat cum fugea Placă după el cu ditamai cuțitul în mină și își ținea mamele la piept și-i striga să stea că vrea doar să-l întrebe de Giculaie, iar el fugea greu și cu groază, în timp ce Vea și Anea, transformate în pasări mari se prăvăleau peste el și-i zmulgeau carnea cu ciocurile.

S-a trezit plîngînd și fără puteri, dar la capul lui stătea Giculaie cu doi croai mari, încă vii ce se zbateau, iar scîlpirea solzilor. L-a orbi pentru o clipă și l-a trezit deodată în aer.

Prietenul lui le băgase minile în urechi și peștii își mișca cozile spre coate, iar Giculaie parca avea aripi. Îi veni atunci să ridă: i se tot părea că o să-l ia zborul și asta l-a atînat visul și l-a înștit. L-a înștit apoi de mamă și Giculaie a ris doar și nu s-a supărat.

— Bă, am dat de-o vișă ascunsă. Pe ăștia de-acolo l-am luat. Scoală-te să-i halim.

L-au frîp la făciele de salcie și l-au mincat, repede, cu lacomie și între ei nu mai era nici o umbră. Giculaie trîncănea neastîmpărat și cu o veselie moltiplicare cum a pus mina pe el și se vedea că se simte bine, iar Rică avu atunci sentimentul că Balta îl va păstra și-i va ceroti și-i va pazi de toate relele și nici o belea nu va mai putea să-i ajungă.

O dormit cu burțile pline în lerburi și era bine, bine...
După-amiază Giculaie a spus să meargă după porci. Balta era plină de ei, îi întinea la tot locul, dar să furi un godac nu era prea simplu. Te rupea scoafa, dar nu era prima dată cînd o făceau și Rică scuipa în sus de bucurie și-i pică scuipatul pe nas și înjură iar de mamă pînă să-i duru în gît.

Soarele avea o dulceață a lui nemăgăsită în altă parte. Vîntul se lăcără ușor mișcînd ierburile și îmbrățișîndu-le miresmele și totul era calm și binefăcător și era ceea ce le lipsise pînă atunci. Pe Rică îl ținea gîndul că îl urmasse pe Giculaie și l-ar fi urmat oriunde. La maică-sa și la taică-său se gîndea confuz și chiar îl simțea confuz și cu Giculaie s-ar fi întimplat la fel dacă l-ar fi fost frate, dar nu. El era prietenul lui, ceea ce era cu totul și cu totul altceva. În diferența de vîrstă nu făcea decît să-l apropie și mai mult; Giculaie se simțea puternic pentru că era mai mare și chiar dator să-l apere și o să făcea, în timp ce Rică descoperise de la bun început o siguranță și o încredere deosebită ce îl împingea spre acesta și-l făcea să-l asculte și să-l urmeze orbeste.

...Giculaie își înfășurase sacul pe mîna și-l tot zorea. Pînă unde le știau locul, era ceva de mers.

Au luat-o spre canal, dar nu trebuia ajuns pînă acolo. Cărearea aveau s-o lase și să lăse pădurea și să treacă spre grindurile pe care stăteau scoafatul și porcii. Adulmea mirosuri străine. Se făcuseră una cu pămîntul. Simțise însă ceva peîtru că începu să și împingă porcii

MIRCEA CAVADIA

cie și-n drum au mincat mure mari și grele, aproape coapte că nu le venise încă timpul. Era plină pădurea de ele și stăteau pe virfurile rugurilor. Nici nu trebuia să se aplece. Le smulgeau agăindu-le în capcana degetelor răsfîtate și le înghețau cu cozi cu tot, strîmbîndu-se puțin de gustul lor acrisor care le plăcea atât. La ei pe stradă, caisele nu aveau niciodată să se coacă.

Raze de soare curiau prin frunze și le străpungeau din loc în loc, lovindu-le peste ochi și lacrimîndu-i. Firișoare de praf puteau pe sulitețe luminoase și țirțituri greierilor îl însoțea și aducea totul pînă la puterea lor de înțelegere, iar ei se dăruiau locului cu inima ușoară, fără prețelii și fără să complice nimic.

Pădurea se termină dînt-odată și trebuia să intre în apă. Nu era adîncă, uneori le venea însă chiar pînă la piept, dar mișca de vîlătăi. Jalei îi clupea de ploare, călcău pe scîlci și de Giculaie se agăță un rac. Îi desfăcu ușor, îi dădu apoi un bobnăc peste coadă și-l așeză pe o frunză de nufăr. Racul stătu așa, nemiscat, citeva clipe și cînd simți că nu mai e nici o primejdie, se lăsă pe o parte și dispără.

Își urmară drumul și, după un timp, puseși piciorul pe un grind mare și se întinșeră pe iarbă. Rică avea pe genunchi și pe pulpe urme roșietice, cu semne subțiri pe mijloc, în formă de „m”, urme lăstate de lipitorile care se agătaseră în încreșcarea prin bălți și care se desprinseseră singure, odată satul.

În fața lor, la cîțiva pași, alte două grinduri, mai mici, se lăteau între ape. Giculaie îl făcu semn să stea înfletit și Rică văzu pe unul din ele o scoafă cu sapte purceli, scormind nămolul după rîme și scoici.

Era un animal lung, cu țifele flendurîndu-i sub burta, cu părul aspru și cret, jumătate alb, jumătate negru, cu botul ascuțit și fără sîrmă în năra. Oamenii nu le puneau belucige că ar fi murit de foame și le dădeau drumul așa prin Balta. Se umflau repede și uneori se încrucasă cu mistreții. De aceea porcii erau rai și sălbatici. Mușcau și se dădeau la om de mici și erau numai fibră și mușchi. Făceau greu grăsimă, Balta nu le dădea răgaz pentru asta, trebuiau să se miste mereu după hrană.

Băieții știau toate acestea, dar mai știau și ce au de făcut. Ciomagii groase urmau să le fie acum de folos. Aveau să se pună cu bătaia pe scoafă, apoi să repeadă sacul peste ochi la cite un purcel. Ținut strîns de bot sau, la nevoie cu un pumn în cap îl împiedicau un timp să găuie, pînă își pierdeau urme. Scoafa însă stăa întotdeauna cînt pierdea sau cînt dispărea cite unul și umbra — după ce și revenea din lovituri — ca turbată.

Pe Giculaie îl tăvălise cu un vreo doi ani în urmă. Meresera tot pe pămînt și nu se ude și l-a urmarit pînă la o răsturnat cit ai clipe. Noroc cu frații Blănă din Gherea care îl luau cu ei și se mai țina țira că altfel nu mai scăpa. Au tăbărit cu parii și au lăsat-o cu ritul în iarbă. Poate moră, poate numai căpătă de lovituri. Apucase să-l muste însă pe Giculaie de picior, mai avea și acum semnul — și cînt îl întreba careva, spunea o poveste lungă și înflorită de te treceau florile...

La un timp, scoafa se opri din mestec, își ridică botul și întepene așa. Doar nările i se umflau și scuipau aerul. Adulmea mirosuri străine. Se făcuseră una cu pămîntul. Simțise însă ceva peîtru că începu să și împingă porcii

— Cum este anecdota cu bătrînele acelea? Începe să ridă.
— Mi-am dorit întotdeauna să primesc și o scrisori frumoase de la un bărbat. Își aprinde o țigară. Eram insignifiantă?
— S-a răcit cafeaua, vrei să...
— Oh! o să mi se facă rău. Mai bine așa pleacă. Cînd vine soțul tău?
— Tirziu, întotdeauna vine tirziu.
— Cum este felita ta, o reușită?
— Aprinzii o țigară. Lisa își așeză la spate o perie de frotol și își trage fusta peste genunchi. Conști că a scă-

spre apă. Unul cite unul părăsira uscatul. Înotau în șir, obile spre un alt grind mai îndepărtat. Giculaie ridică atunci capul și dădu a năduf cu palma în ierburi.

— S-au dus! Dar ia stai așa! — mi spusese și-l apucă pe Rică de braț.
Șase dintre porcii și scoafa se urcări pe petecul uscat, dar ultimul, prins de curentul ce se forma pe firul apei fu luat la vale și începuse să guite subțiri și sfredelitor. Purceaua se aruncă atunci peste ceilalți și plonjînd, îl ajunse din citeva mișcări. Se puse apoi în fața lui, de-a curmezisul și începu să-l împingă și să-l tragă în sus.

După prima clipă, Rică a dat să fugă și să se arunce în apă, dar se agăță de o rădăcină și se lungi la pămînt. Ar fi vrut acum să ajute puiul, gîndul nu-i mai era la nici o captură, dar Giculaie îl ținea locului, pînăndu-i o mîna de umăr.

În apă se dădea o luptă pe viață și pe moarte. Scoafa se împotriva cu îndirjire curentului, încercînd cu dispera să nu-și piardă puiul. Se răsucea și se zbatea să-l apuce în timp ce acesta, cu puteri din ce în ce mai pierite, își lăsa tot mai des ritul în apă, guînd răgușit și boborosit.

În cele din urmă îl apucă de-o ureche și reuși să-l tragă și să-l așeze, aproape asfixiat lingă ceilalți care se agătau și ei, scotînd țipete scurte.

Scoafa se prăbuși istovită alături, respirînd greu, forțat. Din cînd în cînd își sălta capul trăgînd cu zgomot aerul pe nări, de parcă ar fi vrut să se asigure că în jur nu era nimic care ar putea-o pune pe ea sau puiul săr în pericol.

Rică privise totul nemiscat, cu sufletul la gură. Într-un tirziu spusese răstît: — Băi, Giculaie, mie nu-mi mai trebuie porci, d-ăștia mici! — și nu-și putea lua ochii de la puiul acela sălbatic, ce începuse să-și revină și-și găsisse culcuș lingă burta maică-si.

Noaptea începu să se gîncească și era bucurios că lucrurile se terminaseră așa. Dar nu lăsa nimic să se vadă. Lui Giculaie însă nu-l trecea și tot miria că au fost prosti și milosi.

Stăteau pe buza canalului și Rică își urmasse zdrăcitură cu scuipat. La urma-urmei, ce naiba erau să facă cu banii dacă ar fi prins porcul și l-ar fi vindut? Nu le dădea și așa Balta de toate? Și-l păru rău că nu are și el un motiv să nu mai plece de acolo, dar îi

zută lumina în cameră. Așeză cafeaua pe covor lingă scarmieră.
— Simbăta și duminica o aduc la mine. Trece s-o vezi? Seamănă cu mama.
— Mi-o amintesc pe mama ta. Nu le-știi simbăta?
— Întîrzi cu piciorul scrumul căzut pe covor. Chioțoseși?
— Spune-mi odată anecdota aceea! Nu bei cafeaua?
— Am cam amețit. Două bătrîne se duc în vizită la prietena lor, tot septuagenară. Găzda, după un timp, a tresărit: „Vai, simțeti de atîta timp la mine și nu v-am servit măcar o cafea!” Le servese și cafea, o beau, și după un timp găzda spune: „Vă rog să mă scuzați, de cînd stăm de vorba nu v-am servit măcar cu o cafea!”. Prepară cafelele, le sorb într-o atmosferă de coferă.

Rizi cu hohote, trupul ți se scutură de spasmele risului și vrei cafea pe rochie.
— Și după ce au băut cafeaua, bătrîna găzda s-a scuizat jenată că nu le-a oferit măcar o cafea de cînd... ha, ha, ha...
— Hei, de cînd ai renunțat la chițăfuri? Știi că-mi plac? Acum rizi altfel, cristalin, cum se spune.
— Lisa, știi... Alex...
— Ei? Ce-i cu el? Îl regretzi? Nu prea o duci bine, ai?
— Te scuturi de ris, îți îngropi fața în părul ei și lacrimile îți curg pe gît, fierbinți.

Vespașian Lungu - Desen din ciclul „Metamorfozele Brăilei”

SCRISORI ȘI ANECDOTE

ANDRA CĂPITĂNEANU

În timp ce prepari altă cafea, din sufragiu, îi auzi risul frumos vocalizat.
— Știi anecdota aceea cu bătrînele venite în vizită la prietena lor? Îmi strîgă prin usa deschisă. Încarci cestiile și, într-un echilibru precar, le transporti pînă la măsuta joasă; și te așezi pe covor alături de musafiri și rizi așa, gîndindu-te la anecdota...

— Mă întrebă a nu știu cîta oară în această amiază... Rizii cu sughițuri, aproape sufocîndu-te. Lisa hostetea cu capul lăsat pe spate, sprînzîndu în mină.
— E grozavă! Își sterge cu indexul ochii umedii de risul prelungit apoi deschide larg ochii și iar începe să ridă, arătîndu-te cu degetul.

— Silvia, tu... ha, ha, ha... aaaa... ai un ris!... Parcă acum înveți să articulezi sunete. Esti teri... ha, ha... teribilă!
Tei în palme bolul mic de cristal în care mai este puțină licoare transparentă. Înghiți cu o strîmbătură.
— Lisa, tu de ce nu te-ai măritat pînă acum? Tei ridică botul adunînd în plelea albă lumina strălucită prin fereastră, își respiră părul roșcat ca pentru a trece vîntul prin și-l lăsa brusc să cadă pe ceafă.
— Ca să mi păstrez risul. Adică, înțelegi... Se mișcă leneș, își adună picioarele sub ea și îl privește coapselor rotunde, albe la marginea fustei, stacoajă atînată în sus, descoperînd-o așa, cu carnea luminoasă.
— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

— Lisa! Sorbi din cafea ca să n-o

</

UN SCRITOR BRAILEAN PERPESICIUS

Recitind „Memorial de ziaristică”

Cunoscut îndeosebi ca editor competent și devotat pînă la sacrificiu al epocii eminesciene, ca poet și critic literar, Perpessicius este un fel de valoros publicist. Articolele sale ne ajută să cunoaștem mai bine „spectacolul” unei societăți așene, cu multe lafete respingătoare. „Memorial de ziaristică” a apărut în 1970 și cuprinde aproape 150 de articole din diverse domenii ale societății din 1927-1933 fiind împărțite în 11 categorii și „varianți”. Observator atent, fin și curajos, în numele adevăratului și al omiei infirmități politice patriotice, venilitate, nesocotirea drepturilor celor mulți și obidii, starea precară a școlii, a scriitorilor etc. Totodată găsește cuvinte de înțelegere pentru orfanii și invalizi de război — el însuși, mare mutilat de război —, pentru intelectualii cinstiți, pentru pensionarii și funcționarii publici ca și pentru primul dascăl al Brăilei, Ion Petrescu, precum și pentru Gherea, Paul Bujor, Ranetti Roman, Al. Sahia ș.a.

Perpessicius acordă presel rolul de a fi „oginda de fiecare clipă a vieții de toate zilele...”, nu de înregistrator „amorf, insensibil”, fiindcă „Presă interpretază”, așa cum procedeză constant și autorul „Memorialului...”. Ziarul „Universul” lui Stelian Popescu e o „speluncă culturală”, o „acără” întreprindere culturală „ziaristică” guvernamentală, „anteprenori de publicistică”, predestinați la slugăria guvernamentală, la agramatizări, la apetit și cam atât”. De un interes aparte este ideea anafării scriitorului. Consemnând rezultatul anchetei întreprinse de critic literar francez André Rousseaux asupra celebrului „turn de filde” în care se închideau scriitorii „artei pentru artă”, Perpessicius conchide cu satisfacție: „Celebru turn de ivori al izolării inspirate s-a văzut numai în epocă. Contemporan cu Vasile Alecsandri, Gr. Alexandrescu, D. Bolintineanu și Cezar Bolliac, dar a căror inspirație s-a împărțit mimetic, Barozzi a lăsat mai multe culgeri de versuri, majoritatea purtând titluri romantice („Cugetările singurătății”, „Danubienele”, „Nocturnele” și versuri

Perpessicius romancier? „Fatma sau focul de paie”

La sfîrșitul lui august 1929, Perpessicius expediă din București, la rugămintea lui I. C. Sava, fost coleg de liceu și prieten, un fragment de roman într-o primă formă. În primul număr al revistei brăilene „Luceafărul literar și artistic” (15 septembrie 1929) apare sub semnătura lui Perpessicius: „Pe același carnet — pagini — din romanul Fatma sau focul de paie”.

Anunțându-se ca proză de analiză a vibrațiilor sufletului unui tânăr intelectual confruntat cu dramatismul războiului și cu „focul” iubirii, romanul „Fatma sau focul de paie” este o „licență” de curriculum vitae⁽¹⁾ intitulată „Veninul”. Stim că, după 1966, Perpessicius s-a oprit îndelung asupra romanului, definiindu-l în mare parte, iar la cîva timp după moartea sa profesorul Dumitru D. Panaitescu începuse desctarea și retransmiterea unor pagini. Ce destinație a luat și ce soartă va fi avind manuscrisul romanului?

Acțiunea este plasată prin vară lui 1917, undeva spre periferia patriarhală a Iașului, pe „rotația Păcurarilor”, unde, de bună seamă, își plimbaseră amărăciunile Creangă și Eminescu⁽²⁾. Se sugerează un știut triumf erotic: o tinărie femeie, Fatma, dornică de iubire și viață, un „ofiter” șezănd cu unghia rănitului pe mincecă⁽³⁾. Paul, îndrăgostit de ea, și un sot rănit în război. Într-un cadru dominant rustic, într-o casă „cu tindă și prispă, cu stîlpi de galerie deschisă, pitită sub stresini

Patrulaterul de cristal

Cu două excepții, cred (Eminescu și Folclorul) absolutizările în literatura română sînt riscante.

Și totuși...
Există în literatura noastră, la Brăila, un „Patrulater de cristal”.

Sub povara de Atlas a obsesiei că, născîndu-mă mai înainte, sau, trăind ei mai mult (așa cum ar fi merit-o cu prisosință) așa fi putut să fiu decît eu ei, despărțit de doar cîteva respirății, parcurg orașul vechi cu gîndul strîns în chingi, hașurat peste suprafețele de presumpțiuni lăsdînd pașilor dreptul la inițiativă. Dar ei, pașii, probabil știu cîte ceva din tainele inaccessibile mie și se opresc.

„Strada Cetății 70. Un pui de casă restaurat prin grija municipalității, în urmă cu cîțiva ani. Este retrasă pe o mîchie de mal, ca un far discret la Dunăre, cu ochi deschis peste Balta, Insula Mare și, mai departe, Munții Macinului. Cîte Chiralină n-or fi minchia aerul răvășat de fluxuri pînă aici, cîte poeme nu s-or fi izbit de sfîraa cătinelor de sub mașacile portului...?”

Casa Perpessicius. Pe dedesubt circula serpii întunecoși ai hrubelor. Or mai fi pe acolo oase otomane și resturi de pulberă, dar cine le mai știe, acum în mîchie de istoria ce s-a lăbdărit peste frînturile și suferința Suferei⁽⁴⁾. Dar asta-i curîntul drumului său (Perpessicius — Cel tăbăcit cu suferință, născut pentru ea).

Lucian Chișu, muzeograful și criticul care vine, vine sculberînd pre-judecățile înțelepte vizavi de expresia „provincie”, imi „dă” mai mult decît pot reține, mă trage prin acest „Jornă arheologic al literaturii române” (probabil știe că am cochetat cu istoria). Inten și mă trece în lumea fără de egal a manuscriselor, cărticior, mărturiilor fără de care lumea noastră culturală n-or putea fi întreagă.

Mă mai obsedează „comanda” lui Finis, care mi-a spus imperativ să merg și să fac un raport „acasă” la Perpessicius, iar „acasă” eu știu că înseamnă întimitate limitată la cîteva persoane, iar aici eu văd că s-a adunat o pădure de vreo mie de oameni, dintre care, pe unii, îi cunoașterea și eu, și mă simțeam în mijlocul ei. Pentru că au nume care mi împun poziția de drept, o poziție de altfel dragă mie, dar imposibilă cînd domniile lor

largi, cu ogradă plină de buruieni, fără de gard locuiește Fatma. Este tipul de femeie-copii, femeie-bănușă, spontană, capricioasă și cam superficială, „care sîrvoa să știe de război, de sînge, de moarte, care-și scutura plecele, scuț rețezate, în bătaia vîntului, care devora fructele cu lăcomia pruncilor scăpați în livezi, cărcia îi plăceau versurile murmurate pe drumuri de noapte, în ritmul cărții încărcate cu fin, în evoluția nesimțită a corolărilor, dar mai ales era sensibilă la complimentul adresat ei, la atenția închinată ei; la mîngîierea furișată dintr-o strîngere de mîină, la venire sau despărțire, la elegia optică și, de bună seamă, la ultimul omagiu pe care-l aștepta formulat și pe care se părea să-l aprecieze deosebit: favoarea unui sîrut care se putea prelungi și intensifica, după împrejurări⁽⁵⁾”. O astfel de femeie îl subjugă pe tînărul ofiter, făcîndu-l să trăiască o iubire care-l incînta, dar îl umplea și de tineri.

Trecut prin focul primului război, rănit, chinîndu-se zece luni cu singurătatea și izolarea spitalului, timp în care a trăit din amintiri și cu lecturi „imbibale de aroma cloroformului”, Paul se dăruiește total acestei noi și fascinante experiențe. Dar romanul iubirii n-a început să se scrie. Resortul îl declanșează Fatma, în momentul cînd, în prezența sotului, „plivește” jurnalul unui fost adorator. În acest el este un amestec ciudat de nenăscare și cruzime, iar cînd Paul o surprinde în această situație, nimic n-o împiedică să i-l înmîneze lui spre completare. Depășind ridicolul situației, Paul va așterne „Pe același carnet” mărturisirea unei iubiri care, deși încurajată de femeie, se manifestă capricios, supunîndu-l la: durere, speranță, teamă, sfială, rezervă, dorință, rugăminte, patimă. Mai insuportabilă este postura de „al treilea”, de „inoportun” pe care încearcă s-o refuze pentru că: „Jegile sînt ridicole cînd vor să recunoască drept sacru o situație pe atît de falsă pe cît de oficială, cînd de o mie de ori mai sacru este gresala noastră, Fatma⁽⁶⁾”.

Nu mai aflăm dacă Fatma a avut născut, se decide și să-l urmeze pe tînărul îndrăgostit, cu toate că deznădămintul acestui iubiri poate fi sugerat de subtilul „focul de paie”. Dar să nu se pripim pentru că în Jurnalul de critică, postum, Perpessicius avertiza: „Vezi, dacă obinuești să iei cuvintele în stricta lor literă? Nu te lua după titluri și după aparențe”.

Subiectul romanului, atît cît poate fi cunoscut, se încheagă din evenimentele și experiențele trăite în timpul crîngărilor primului război pe la Vutcani, Botosani, Vaslui, Rosiei, dar mai cu seamă la Iași. Fatma este foarte frecvent invocată și în poeziile scrise în această perioadă și — fapt nu lipsit de importanță — multe imagini din ele se regăseseră în roman. Cu excepția a două dedicații, toate celelalte poezii din „Iubirea sentimentală” (scrise între 1917-1918, deci ulterioare unor capitole din roman) stau sub semnul iubirii pentru Fatma, iubire bogată în nuanțe sufletești și cîntată în maniera lui Alain Chartier, pe care îl cită: „În mine nu-î precepe, nici simț / de scris alminterea decît cum simț”.

Paralelismul dintre roman și poezie „biografice” prin excelență nu este învedit în literatura noastră și el s-ar datoră trăirii deosebit de intense a unei experiențe erotice, în contextul primului război, din care Perpessicius a vrut să spună ceva posterității, de vreme ce gîndul publicării romanului „Fatma sau focul de paie” l-a preocupat toată viața. „Cel ce a iubit cu adevărat nu uită decît odată cu moartea. Așa a fost de cînd lumea⁽⁸⁾” — spunea Perpessicius. Să fi murit și manuscrisul?

Alexandrina Paulopol

⁽¹⁾ Perpessicius: „Lecturi intermitente”, Ed. Dacia, Cluj, 1971, p. 106.

⁽²⁾ Perpessicius: „Pe același carnet”, pagini din romanul „Fatma sau focul de paie”, în „Luceafărul literar și artistic”, (Brăila), Anul I, N. 1, duminică 15 sept. 1929, p. 2, 3.

⁽³⁾ Perpessicius: „Mențiuni...” III

Perpessicius într-un grup de elevi

se numesc Elapa, Sadoveanu, Argeșii, Călinescu, Vinu, Bacovia... Ei sînt aici, cu cărțile lor, pipăite de ei în clipa scrierii dedicațiilor. Sute de cărți cu dedicații, Domnule, Maestre Perpessicius, aceste uriașe, aflate în jurnalul Dumneavoastră și Dumneavoastră aflat în fața mea, mă faceți să-mi pădăresc poziția dragă mie, cea dreaptă, și să mă prosternez.

Gala Galației: „Iubite d-le Perpessicius, omagiez în acest volum nu atît pe criticul inteligent, superior informat și subtil ce ești, cît pe debutantul sfîos de-acum 35 de ani, în care am avut norocul să ghicesc o vină de aur” (18 martie 1948), Geo Bogza: „Omagiu plin de respect și admirație” (oct. 1945), Ion Minulescu: „Cu dragostea și admirația mea egală pentru om și Poet” (1926), Tudor Arghezi: „Poetulul de cristal”.

De cristal? Desigur, materia aceea, în starea sa de înaltă și acuratețe. Sînt, cu adevărat în una din casele „Patrulaterului de cristal”. Așa imi place să-l numesc. Aici, materia s-a adunat, în starea sa de înaltă și acuratețe, pe un spațiu care însuși, în cele patru laturi ale sale (Piața Poligon — Strada Zidilor — Strada Cetății și Strada Grădini Mari), doar 400-500 de metri și, ce-i mai important, adună în timp cîteva magnifici ai literelor: Panait Istrati, Bacalbașa, Perpessicius.

„Sute de dedicații, fără a lipsi nici una, a marilor noștri scriitori. O bibliotecă originală din multe biblioteci ale acestui muzeu viu. Evident, Poe-

tul, la care Perpessicius a fost uenic destoinic îst are bibliotecă sa aici, însă și opera celui „tăbăcit cu durere” este o parte din Așa Poeziei Române.

„A potcoapă cu șase caiele de aramă se odihnește pe birou, alături de o mașină „Remington Portable”. Cum o fi scris cu ea Marele P.? Și cum s-or fi văzut literele prin ochelarii cu lentile groase cît un volum pentru care unii își revendică azi un soclu? Îi mai stăteau la îndemînă cîntătorului de comori mai multe tupe și, cîntător-dinar: un ochian de bijuterii. Îi fin în palmă și realizează că înviează obiectul acesta prin care au trecut atîtea unde de lumînă. Bijuterul se poate odihni în pace, de vreme sînt scriitorii „fondatori” ai acestui veritabilu Muzeu al Dedicțiilor literare, care, vreau să cred, nu are multe corespondente în lume.

În din Casă urmărit de două uriașe chipuri — primul al Luceafărului, celălalt al Bujiterului — și mă preambulă iar prin „Patrulaterul de cristal”. Gîndul din gînd mi spune, se topește în credința că aici este un fond arheologic literar de o valoare incommensurabilă. Închid ochii și mă cum pliedă distinsilor contemporani în critica literară se ceartă pentru ochianul de bijuterii. Se decalzează un proces. Apoi se lansează un recurs la vltare. Judecatorul suprem, Istoria pledează pentru cultura română și decide: ochianul de bijuterii este un bun al patrimoniului național, folosiți-l!

Corneliu Ifrim

Interviurile lui Perpessicius

Din amărăciunea abia stăpînită, în interviu propus de Camil Baltazar în 1946 (reprodus și în volumul din 1974 „Evocări și dialoguri literare”), din rigoarea interviului mai puțin cunoscut, repodus în volumul „Agora” — 1983 și Matei Alexandrescu în „Gazeta Literară” și în volumul „Confesiuni literare” — 1971, din patriotismul brăileneanului care-și vede orășul natal ca pe „o zîină dintre sălcii” în interviu brăileneanului Mihai Dragomir, se conturează proteica personalitate a poetului, criticului, editorului și omului Perpessicius, astfel încît un neavizat, în urma lecturării acestor convorbiri, ar avea o imagine aproape exactă asupra intemeierii integralei Eminescu.

Cu Matei Alexandrescu, Perpessicius se dovedește un partener strălucitor, un ironist de mare finețe. Amintindu-și de începuturile sale de critic literar, de unele critice de la „Buletinul cărții”, Perpessicius evocă împrejurările în care, la îndemnul colegului de cancelarie de la liceu „Moise Nicoară” din Arad, Al. T. Stamatiu, a scris aceste note critice în volumul „Reperții critice”.

La întrebarea lui Petru Șteța: „Vă considerați critic de îndrumare sau de interpretare?”, Perpessicius respinge cu vehemență banala că ar fi dogmatic. El recunoaște în Maiorescu și Gherea, în E. Lovinescu, O. Denușianu și M. Dragomir adevărații critici de îndrumare din literatura română, iar critica de interpretare, după părerea sa, strălucit ilustrată de Ion Trivale și mai ales de George Călinescu. În cazul criticilor, cu Călinescu, transcurgerea Perpessicius admite că „prin forța lucrurilor” s-a apropiat de critica de interpretare.

„Fîind cititor, solicitat din cînd în cînd de entuziasme, de care am simțit nevoia să le comunic, așa cum scriitorul robit de un peisaj sau de o întâmplare nu cere nimănui îngăduința de a împărtăși. Că, din aceste scurte iradații, unul sau altul dintre cititori, ce se întâmplau a fi și scriitori, au putut arveni și cîte o îndrumare, lucru este prea cu puțință, însă nu-mi poate fi imputat”.

Editorul, căruia i se adresează exclusiv interviu lui Liviu Ciilin, și parțial cel al lui Camil Baltazar, rememorează peripețiile prin care a trecut editia Eminescu pînă în anul 1939, anul de apurție al primului volum, marile dificultăți financiare cărora a trebuit să le facă față în risipimul „curcului” neobișnuit al editorului, cu Călinescu, transcurgerea Perpessicius admite că „prin forța lucrurilor” s-a apropiat de critica de interpretare.

În legătură cu interviurile lui Perpessicius în cuplu cel al lui Mihai Dragomir, apărut în septembrie 1940 în „Flamura” de la Brăila și repus în circulația de Lucian Eminescu în revista „Orizont” din 30 noiembrie 1972, Tînărul Mihai Dragomir, născut după cum singur afirmă în preambulul convorbirii, de o carte de vizită infailibilă „brăileneanului”. Întrebările adresate se referă la menținerea contactului dintre critic și Brăila, la înțelegerea poeziei românești, la manifestările tinerilor poeti brăileni.

Întrebarea dacă există un specific brăileneu în literatură și prilejulește criticului un răspuns nuanțat, străbătut de un patriotism local de aleasă tinută și în sprînzorul răspunsului afirmativ el rostește numele lui Constantin Sandu-Aldea, numele „cețenilor de onoare ai Brăilei” Stelian Petică și Panait Cerna și găsește că cea mai fericită expresie a specificului brăileneu în literatura română și a lumii o constituie opera lui Panait Istrati.

Interviul lui Mihai Dragomir este văzut de criticul despre care Călinescu afirmase că-și indulgește comentariul cu „miere de biată” și o „posibilitate de comunicație nestîngerit cu incesi sufletul Brăilei, și sintem siguri că dacă Anteu trebuia să atîngă pămîntul, ce s-și reimprespăteze puterile, Perpessicius trebuia desigur să cântărească și numai cu gîndul, pămîntul Brăilei.

Constantin Gherghinoiu

Expoziția memorială Perpessicius

T. Petride

D.R. Popescu și Platon Pardoau în vizită la Expoziția memorială Perpessicius primesc explicații de la Lucian Chișu

Șife de dicționar literar

GEORGE BARONZI

semnificative). Spre sfîrșitul carierei literare a compus un amplu poem, *Diada*, pe care l-a tipărit în 1980 la Brăila. Epopeea se referă la cucerirea Diaciel de către romani, dar cititorul va înțelegi, printre altele, în efectivele armatei lui Traian un amestec curios de trirame și caiace, semn al unor grave imperfecțiuni artistice. Este cu atît mai surprinzător faptul că lipsa de aderență a lui Barozzi la un lexic adecvat poeziei lăvresc pe care o cultiva este înlocuită de frumoase rezultate în cultivarea limbii populare (prin precurarea epicii populare) și chiar prin preocupări de ordin teoretic privind îmbogățirea limbii literare („Limba română și tradițiile ei”, 1972).

Poetul era cîltit în epocă. Mihai Eminescu va prelua refrenul poeziei *Căteful pămîntului* ca epigrafa în poemul *Strigoii*, semnălnindu-l astfel, peste timp, prezența în lirica secolului trecut.

Bielul lui Dumnezeu, care se referă la domnia și faptele de arme ale lui Vlad Tepeș, și *Voniana zinelor*, referitor la fahloasele venite ale întorceirii Moldovei.

Nici piesele de teatru (vodivile, farse, drame istorice), aflate sub influența autorilor străini, în mod special Victor Hugo, nu s-au bucurat de aprecierea sau considerația de înaltă, ale avînd doar atributul pionieratului (drama *Mai Basarab sau Dorobanți și Saenici*, 1855, este printre primele drame versificate în dramaturgia noastră) și impresiunea prin prolixitate.

Autorul unei opere impresionante, peste 55 de lucrări originale, 24 de traduceri, activitate susținută în vreo vreme (Curierul românesc, *Ziga, Vocea Covurluiului, Românul, Naționalul, Dimbovită, Unirea, Euclumul* ș.a.). George Barozzi a fost reactualizat de presa brăilenească printr-o serie de articole, publicate în *Analele Brăilei* de S. Semilian și I.M. Gane, prin atenția concitanilor săi, de mai înțriu, (Perpessicius *Mențiuni de istorie literară și folclor, romanului românesc, 1963, amplifica recent cu titlul Aspecte ale romanului românesc din secolul al XIX-lea*, 1985).

Lucian Chișu

Curier BRAILEAN

● În cadrul sedinței din luna iunie a Cănelului Panait Istrati a fost organizată o întînire a celor două cenacurii reprezentative din Brăila. Întîlnirea, prietărită de editura V-a a Cănelului de poezie patriotică „Mihai Dragomir — Oda pămîntului meu” a avut ca inițiator pe scriitorul Fănuș Neagu (președintele Cănelului Panait Istrati din Brăila al tînărilor scriitorilor), Mihai Ungheanu Vintîlă Ormaru, George Istrate, Mircea Scarlat. S-au purtat discuții pe marginea poezilor citite de Adriana Sitaru și Constantin Menagache. Au luat cuvîntul Nicolae Ungureanu, Ion Mădălaru, Marin Cloraru, Ion Bujor, Valentin Popa, Lucian Chișu, Corneliu Ifrim, iar dintre invitați, Mircea Scarlat, Fănuș Neagu și Mihai Ungheanu.

● La 28 iunie a fost sărbătorit, printr-o sesiune omagială, centenarul înființării Spitalului orașului Brăila, astăzi Spitalul municipal. Programul acestei sesiuni a cuprins și o serie de comunicări privind istoricul preocupărilor medicale în orașul dunărean, care sînt

bine cunoscute grație tiparului local. Înă de-a finele secolului trecut în tipografiile brăilene se tipăreau publicații cu profil medical și balneologic, reviste de popularizare a medicinei, ziare ale personalului medical de pregătire medie.

● În prezența unui numeros public, iubitor al poeziei, a avut loc în interiorul bibliotecii „Panait Istrati” prezentarea volumului de versuri Capriciu pentru cele patru vînturi, al poetului brăilene Nicolae Grigore Mărașanu, apărut de curînd la Editura „Eminescu”. Volumul e fost prezentat de Gheorghe Pătrăscu, director al Bibliotecii județene și de Valentin Popa, conducătorul cănelului literar „Mihai Dragomir”.

● Se află în curs de apariție Istors IV, anuarul Muzeului Brăilei. Publicația științifică editată de cercetătorii instituției brăilene, cuprinde studii și articole, comunicări referitoare la arheologie, istorie, etnografie și folclor, științele naturii, artă, literatură, toate privind domeniul brăileneu al „Panait Istrati” prezentați de către specialiștii de știință și arte materiale științifice elaborate de cadrele didactice din învățămîntul local sau cercetătorii de la filiala brăilenească a Arhivei statale.

cristina taco

Cupele florilor

S-a mai adăugat un an
am mai scuzat un an —
cum moare ziua —
— a cita oară — de cind
tu în mijlocul zilei
ai innoptat...
ce aiurare
în apusul fierbinte
răsună
și ce cunună de podoabe
insomnurate
pe crestele din lună —
insingurată vâluri
fintină
snopi de griu și
cupele florilor
pentru frumoșii noștri pierduți

Fascinația clipei

Te rog pretuiește
atingerea de-o clipă
a palmelor noastre
și impetuoașă inima mea ! —
— vraja dintre noi mereu o sfîșii
constient îți impui
bariere de spaimă și fugi
chiar din clipa sosirii
în galbene-viorii petale
de trandafiri pitici te învăliu —
în noapte singură
mă îmbăt de licori necunoscute
și strig cloustrată și bat
la porți incuiale cu lacăte
și lanțuri de aramă coclăte —
nedorind auzului
ierburii otrăvite respir
la ceasul trei și jumătate sare zori
voluptoasă prezență chemind-o —
și nu mai pot veghea
și mina greșește litera sfîntă
și așa mai departe...
tot mai multe puncte de suspensie
tot mai multe semne —
răul mă cuprinde și fascinația
ceasului trecind timpul meu măsurat
spulberă strigătul...

theodor răpan

Stampa

Primăvara bate cu lumină-n porți
unde vegetează rădăcile livizii
și mă pierd ca ploaia spinzurată-n torti
cînd tăcerea mușcă aerul amiezii...

Scapără vioara, înfrunzită spadă,
neodîlnă-n păsări somn e de albastru,
și prin taina ceții, soarele să-l vadă,
căpîrii pleacă din eternul castru...

Și cum în lumină rîmîn spre cîntare,
dăruie-mi ispită, clipa cea mai mare...

Existență

Frunză de viscol pomînt spre pămînt
un rostuit miracol la pragul de ninsoare,
sub crîncina bolnave voi mai muri de vînt
cînd roua peste rouă se-nșeapă cu țertare...

Instrănuți rîmînem — răstîlmăcîi ucir
și ochii sfîncii vor merii și cerul greu
de toate,
cununile barbare se-opleacă din izvor
purtat etern cu cercurii de ierbi necercetate...

De cite ori

De cite ori, de cite ori ascult,
un lum de negură mi se despoște alb
ca un cuvînt în inserare dus :
— un vis de singer, tălmîit și cold...

De cite ori, de cite ori ascult,
un lum de negură întia oară
mi se aprinde-n palmă răscuit
cu clinchete de zbor și de secură...

De cite ori cernit cuvînt greșești
luna se sparge putredă-n ferești...

Banda de magnetofon

Priculici verzi
urcau pe trandafirul roșu
— un singur fir foarte înalt
în toată grădina —
o zeită cu părul strălucind alb
sub lună —
în bătaia razelor de gheață — dansa
vrînd să păstreze totul
acum danșez eu pe vorbele tale
pe muzica ta

Sfîrșitul mirajului

În sfîrșit plouă
ploaia sărută cîmpia
și buzele arse de săruturi sărace —
pămîntul se scaldă și merele verii
luminează iarba uscată
și grauri șarb apa insetați
și cîmît prin ramuri...
In beția florilor aduse în dar
mă priveai ascunzîndu-te
sub pinza de vorbe frumoase —
din timpul sărutului
din timpul speranței
din îmbrățișările ucise de tine
cu bună-știință — ai crezut că uritul
urmează...
otrăvindu-te cu lum de țigări
frica ta mai presus de nebunia clipei
și lăina sfîrșimată...
Nu te rog să intri în ! —
Însoțit de garda ta de pitici
mă vei înțîlni printre ceilalți —
te voi revedea cu indiferență
— sper — și cînd zăpezele
ne vor acoperi și nopți de singurătate
ne vor separa
și vei regăsi liniștea dinainte
de-a te fi știut.

De adevar — de neadevăr

Acasă mă întorc așteptînd
întoarcerea celor absenți —
o, ce chiot, ce vaier aud ! —
încîntată codificată pare chemarea
în lumina
tuturor amurgurilor trecute —
elipse spirale vultu
scriind pe cer chipul tău
de adevăr de neadevăr
mereu...

Pastel

Copacii-nchid melancolia serii,
îngîndu-ți de tinerete, nișii,
așa cum, fiule, toți merii
scot primăvara ochii lor de lînșii...

Făptură-cieava, singuratec
splendoarea că există nu mă supune,
strig : Aer ! înfloresc un cais,
popas în alb : lumină — rugăciune...

Poem de ocrotire

Intimplă-se ca piatra să ne zidească doi,
prefacerea-nfloririi și simburile-niului
pe care neodîlnă crestează-n somn călcîiul
cusut cu iarba nopții, purificat altoi...

Și spui triumfătoare : e dimineață și
zăbala arde gîndul. Hotar peste fîntîni,
secură albă talie din ciotur — săptămîni.
Mai sus, peste uitare, un visc flămînd — sui...

Se liniștește

Se liniștește bobul în carne de răcoare,
printr-o oglînă și umbră, printr-o iubiri și vînt
iar steaua de deasupra e-o lungă vindecare,
cînd cerul își aduce adîncul din adînc.

Un ou de întinerire se sparge de o stea
la margine de zodi cu ziduri și cu porți,
mă doare tineretea ce infrunzește-n ea
cînd rînd pe rînd ne tragem destinele.

Se vede

Sete mi-e de clipa aceasta care trece
și de amiaza crudă rămasă în neant !
E neted poate drumul de sănii verzi și rece
se-aude-n mai un bocet cu trupu-n celălalt...

Se vede drum de sănii — miresme coapte-n
soare,
dureri consumate în somnul din rășine
cu vreau să cînt pe ochii otrăvurilor-pare
ce sîngerează noaptea pe pojiștea din mine !

Cum iubirea

Nebănuît e somnul copacului,
închîpuită rugă spre cococare,
înturnînd vîpaia unui fruct
cu buza rece oplecată-n zare.

În golul așezat lingă izvor,
fremătător și pururi de-ndoiat
timpul iubirii fese-nîmplător
prefacerea luminii, ireală.

Nectarul înfrunzirii îl eștîi,
umbrosul cimbru visul jughînd
cum tineretea chiuie-n sămîntă
și cum iubirea bîntuie-n colînd.

Benone Șuvăilă : „Peisaj”

CĂLĂTORIE SPRE NORD

Zbor din nou, după doi ani, spre casă,
cu bucuria dintodeauna și cu strînere
de inimă căci iarăși, cu siguranță,
treburile mă vor împiedica să-i văd pe
toți cei dragi, prieteni și colegi. Traversăm
Apusenii. Tîrîm fermecat al copilariei mele,
lume neamsă în care am învățat să scriu
primele litere și să mă bucur de sălbăticia aul-
blimă a naturii, lumă fabuloasă care m-a întors
asupra sinelui meu, descoperindu-mi o altă
lume care avea să devină lăcașul întru limpezim-
e al gîndului dintodeauna.

Livezile îmbrăcate în horbotă vin tot mai
aproape, aterizăm la Oradea. Miroase a pămînt
deșteptat din somn, a lăstar și a rază desfer-
cată. Apoi autocarul ne duce spre oraș, din
mers mă minunez de înfățișarea nouă a străzilor
pe care le știam înguste și prăfuite. Căsu-
țele cu ochi somnorosi au fost înlocuite cu
blocuri noi, respirînd lumină și temeiărie. În
centru, aburul verde care învalie sălcie Cris-
ului, este același. Doar culorile caselor din jur
sînt proaspete, miraculos întinerite. Pe trotuar,
Stefan 1 și Stefan 2 (fratele meu și fiul său) mă
așteaptă răbdători. „Am tot așteptat aici să
vină avionul și n-a venit” zice nemulțumit
Stefan cel mic, dar îl trece repede căci are a-mi
arăta multe lucruri, care, de la înălțimea lui
de 3 ani par la fel de minunate ca și de la înăl-
țimea mea de 33. Numai centrul a rămas ne-
schimbat. În rest blocuri noi, peste tot, străzi
largi și drepte, spații vițve cu floare și frunză
fragedă. Străbăteam vechea Cale a Progresului,
fostă mahală, din care au mai rămas doar ci-
teva cosmelii întirziate, din ce în ce mai strîns
înconjurate de macarale și ziduri noi. Alungem
în Cartierul de Vest, loc pe care credeam a-l
cunoaște bine încă din adolescență dar, surprî-
ză, nu mai este același. Alte blocuri, mult mai
frumoase, au crescut parca peste noapte, de-a
lungul bulevardului care, în urmă cu cîțiva ani,
era o simplă stradă, plină de întoculcuie. „Acolo
stăm noi” — îmi arată Stefan 2 un bloc la care
ajungem trecînd printr-un pasaj subteran. S-au
mutat de curînd în apartamentul confortabil în
care trăiesc bine și tîrîm. Seara, vine și Lena de
la servici. Îi privesc pe cei trei blonzi cu
ochii lor albaștri și mă bucur de ei și mă simt
acasă.

EI VISEAZĂ ORAȘUL PE HIRTIE

Dis de dimineață pornim cu toții la muncă.
Ei pleacă la Centru de Calcul, eu la Cotletul
județean U.T.C. Această stringere de inimă că
nu voi avea timp să-mi întîlnesc vechile cu-
nostințe. Și totuși, chiar în biroul primului se-
cretar, îl întîlnesc pe Mircea Ghiț, primul meu
erou de reportaj din vremea cînd abia buchi-
eam secretele meseriei de gazetar. Era un bă-
lat numai suflet, de o sinceritate conștientă,
pus mereu pe fațole mari, mereu nemulțumit
de ceea ce a reușit să facă. Așa este și acum,
ca secretar cu probleme de propagandă la Co-
mitetul județean U.T.C. Alina doare că nu mai
poartă salopeta și costumul și cravată. Punem la
punct, rapid, un „plan de bătaie” : „De altfel —
îmi spune — puteai să vă documentați orîndu-
la noi. Peste tot sînt oameni de excepție, peste
tot au avut loc transformări importante, peste
tot puteți găsi rezultate remarcabile în muncă.”
Doar stîlpii și dumneavoastră că bihoreanul e
om harnic și serios. Chiar și un străin poate
să-și dea seama numai privind cum a înflorit
orașul nostru !”. Are dreptate Mircea Ghiț, orașul
a înflorit cu o putere copioasă: cit o
primăvară de douăzeci de ani. E firesc atunci
să vreau să-l cunosc pe cel care au plămînt
într-un devenire această minunată zidire. Străbat
din nou aleea cu castani bătrîni, traversez pasa-
rele ale cărei linii fluide le-am văzut încheșnî-
du-se odată cu reverțiile mele de liceean. La
Centru județean de proiectare o roșu pe arh.
Viorica Zărnescu, sefă de secție, să-mi înles-
nească o întîlnire cu cîțiva tineri din colectivul
pe care îl conduce. Usa se deschide : „Dar tu
ce faci aici ?” — mă întrebă Diana Stroia, de
parcă nu ne-am fi despărțit în urmă cu 15 ani
ci doar de acum o jumătate de oră. Diana era
o elevă strălucită. Am învățat în clase paralele,
la Liceul „Emanuil Gojdu”. Ne întîlnim des la
redacția revistei scoli. „Tara visurilor noastre”,
una din cele mai bune reviste de la acea oră.
„Măi deeneză, Diana ?” „Măi deeneză, dar ai
revă” — între mine, sosește celălalt doi arhitecți,
Daniela Marian și Dan Costa. Receptivul im-

gabriela hurezean

preună ce au însemnat ultimii 20 de ani în
devenirea orașului. Orădenii au beneficiat în ace-
ste două decenii de peste 51.500 locuințe. Măi
limpede : trei sferturi din populația Oradei lo-
cuiește în casă nouă, primitoare, frumoasă. O
adevărată bucurie pe care n-o poți cuprinde
decît fiind de față, vîzînd. Organele de partid
și de stat, constructorii și proiectanții și-au
asumat cu însoțite infăptuirea indicațiilor
date de tovarășul Nicolae Ceaușescu la vizitele
întreprinse în municipiul Oradea : s-a conturat,
astfel, intrarea dinspre Arad, se finalizează în-
trarea pe strada 6 Martie, care va fi în curînd
o adevărată magistrală, în cartierul Nufărul se
cristalizează una din cele mai frumoase intrări
în oraș, o adevărată carte de vizită în fata ze-
cilor de mii de oameni care sosește la Băile Felix
și-l Măi. Noul centru civic și ansamblul de lo-
cuințe de pe strada Magheru conferă și ele o
notă aparte zonelor centrale unde, cu migală și
dragoste, au fost restaurate clădirile vechi, cu
adînci semnificații istorice. Cei trei tineri arhi-
tecți îmi povestesc despre împliniri și satisfacții,
despre urgia valoroare care rămîne și care le
poartă semnătura, despre împlinirea la prin bli-
nele dăruit celorlalți. Și, mai presus de toate,
visează, visează în continuare, traducînd în
hirtie de calc ceea ce miine va deveni o certă
dîndine, un amănunt firesc. Diana Stroia îmi de-
scrie peisajul aproape fantastic al Căii Clujului,
asa cum apare în proiectul ei. Vorbește cu pa-
siune, pune suflet în tot ce spune : „Unde lo-
cuiești tu, Diana ?” „Ei, da, acolo pe Calea
Clujului. Proiectul meu începe chiar de la blo-
cul în care locuiesc. Știi, mă gîndesc că băte-
leul meu se va bucura și el de patinoarul pe
care l-am gîndit lingă vechea cetate. Dar vreau
să înțelegi că am lucrat cu acești artiști de
la toate proiectele care mi-au fost încredințate.
Și au fost multe. Chiar în primul an de sta-
giatură am fost numită sefă de proiect. A fost
un gest de mare încredere pe care n-am voie
să-l dezminț. Mă dezminț de cei trei tineri
arhitecți cu gîndul că fiecare casă nouă ar
debi să poarte undeva o placă pe care să scrie :
Costa, Stroia, Marian sau alt nume care să în-
semne că acolo, în locul acela, s-a mai împli-
nit un vis al cuiva.

A treia și străbat din nou un cartier necu-
noscut mirînd în că-mă, înclăntat proaspăt.
Traversez iarăși Crisul de data aceasta pe o
punte legănătoare. Peste cîțiva ani aici se va
arcul cu siguranță un pod impunător și puntea
va rămîne doar o amintire așa cum amintire
a rămas și mahalaua cărutașilor care făcea
faima orașului de pe celălalt mal. Acum
s-a ridicat și aici un cartier nou. Iosia. În
mijlocul lui, Sala Sporturilor și Casa de cul-
tură și știință și tehnici pentru tineret deli-
mităză spațiul vast al unei vîltoare esplanade
cu spații verzi și locuri de odihnă. La abia trei
ani de la tăierea panglicii inaugurale, lăcașul
de cultură destinat tineretului orădean a devenit
un adevărat nucleu al creativității, un spațiu
în care cultura și știința se îmbină
amoniou oferind generoase posibilități de afir-
mare unui mare număr de tineri.

corneliu antim

DE-AȘ FI JUDECĂTOR DE PACE

1. (SEARA ÎN GRADINA)

Seara, în grădina,
cînd apele universului se limpezesc,
ca o insulă de nopalm
se aprinde teama
și-n ritmurile inimii
însingurate oști se-nțeteș între templele lumii.
Atunci, mina ta plutește-nspre carbonizii fluturi

ai întinericului
decupînd visul
ce, cu rotunde buze de căprioară,
din necuprinsele izere ale păcii
ne scurbe chipul
de ostatici ai
speranței.

2. (O, NEMURITORE MATERIE)

O, nemuritoare materie, desăvîrșiri hărăzită,
ce-n trupul planetei precum ciocîniții ginoului
te desleși în adierea luminii !
Pe-o nicăvălă de foc
singlele tău clocoteste sub monstruoase unelte.

Gestul minuscul al arătătorului
balanța de cristal o liniștii o sfîrșim
sub ridul neguros al puterii dezlănțuite.
Și ghiolțina de ghiță a nefinței
străluce-atunci în prăvălie peste
prelunga-ți copilarie,
deprinsă cu larma catifelată
a jocului în iubitoare oaze.

3. (DE-AȘ FI JUDECATOR DE PACE)

De-aș fi judecător de pace,
sacrul trup al cuvintelor f-aș arde,
ceușu lui în plutire lăsdă-o să ne inunde
auzul
în înspăimîntătoare tăcere ce ar urma...
Atunci,
fildeşul gîndului ar îmboboci în smolita apă a memoriei,

precum, în sipetul lotusului,
mireasma eternității
la căpătîiul unui cîntec
ce se naște.

4. (CE-I PACEA ? — MĂ-NTRABI) !

Ce-i pacea ? — mă-ntrabi, ca și cum
despovărați de privilegiul morții am-ăi
și nimeni n-ar mai potopi asupra-ne
aciarele ploii ale-nvrăbirii...
Ce-i pacea ? — mă-ntrab, de parcă
aș călători prin mine însumi
pină ce astrele gîndului se sting
în neguroase galaxii.
Acolo unde tăcerea colindă
pe-un asin de fosfor
și fiecare sunet reverberat în spațiu
se cheamă pe sine, ca-ntr-o rugă,
fără de care ziua și noaptea
ar fi totuna.
Supremă împășcare a timpului
în noi, efemere robite eternității
prin iubire.
Adică în basmul
ce mereu se naște,
ca un dar al firii
jertfit dăinuitoarei credințe
în sacra măreție a celuilui.

5. (CEAS AL DĂRUIRII)

Ceas al dăruirii, numele tău e Ferice !
Cu setea mea te-nîmpin,
tu, apă primordială,
ce m-ai născut
abandonîndu-mă apoi durerii,
strălucirea și desfătoarea susur să-ți pot
prețui

mai potrivit, căruia îi este semnifi-
cativ de adăugat cuvîntul „căldură”
referitor la calitatea timbrului :
În același timp, rolul de vioară primă
împune anumite responsabilități în ca-
drul formației, responsabilități mu-
zicale pe care George Dima le duce
la bun sfîrșit cu o claritate de con-
cepție mărturisind muzicianul auten-
tic. Violoncelistul Constantin Gheorghiu-
Holban se distinge printr-un ton
plăcut, nu foarte amplu însă bine tim-
brat, printr-o acuratețe ritmică deose-
bită în privința susținerii unei par-
tături — cea a basului — de maximă
importanță. Atunci cînd autorul îi în-
credințează momente pușe în relief,
Constantin Gheorghiu-Holban face do-
vada unor reale aptitudini solistice
(î-am putea reproșa însă uneori acu-
ratețea intonației). Am lăsat intențio-
nal la urmă meritele violonistului Ste-
fan Gheorghiu întrucît aprecierile de
acel se vor referi și la un recent re-
cital al său, tot în sala mare a filar-
moniei, cuprîns în integrala sonate-
lor pentru violă și orgă de Bach, la
orgă, Nicolae Licareț. Stefan Gheorghiu
este intructiva o personalitate
„duală” : împrumută la fel de bine
rolul minor al violoncelului de acompania-
ment și pe cel al violoncelului de solis-
tă. O înțelegere adecvată a specifi-
citatii muzicii de cameră permite
aceasta, la care adăugăm calități in-
terpretative (timbru plăcut, susținere
a frazelor, viteză, pertință rit-
mică) evidente.

Viorel Crețu

plastică

p

Un mare senior al culorii

Un colorist de elită în dialog cu
realul, fiecare pinză divulgînd, în
același timp, un mare desenator,
se dovedește încă o dată, Benone
Șuvăilă, în cele peste treizeci de
lucrări expuse la Simeza. Tempera-
ment echilibrat de un calm-transil-
van, însoțit de un spirit iscoditor,
cu șevaletul între ceruri adînci și
frunzișuri marine cu margini es-
tompate și atmosferice, acest mare
artist ne restituie o natură re-tră-
țită afectiv și singular, restructurată
printr-o poetică înțelegere, o lume
solară, tonică mereu implicată prin
valențele sale expresive în intimi-
tatea actului de creație.

Artistul ne propune un unvers
propriu și prin el redefinirea con-
ceptului de viață modernă în sfera
frumosului, în care arta își are ro-
lul esențial, nu numai ca o nevoie
omenească de satisfacție estetică, ci
prin modul în care comunică sem-
nificația peisajului, stîrnind puter-
nice sentimente și convingeri de o
reală intensitate, mai degrabă în
planul constințel. În permanență
asistăm la un schimb vital între ar-
tist și opera sa ; un semn că un

anemone, Natură cu ulcior și rîșni-
ță, Natură statică, Rîșniță cu păpă-
dii, Anemone tîrziu) pinza pare a se
deschide prin tuse individuale bine
precizate, urcă apoi în grupaje to-
nale organizînd, în cele din urmă,
un spațiu cromatic de excepție. Un
tablou ca Natură cu ulcior și rîșni-
ță se încarcă de sensuri simbolice,
acele patru tîrtațuțe prin mărima,
forme, culoare și încadrare în pla-
nul vizual devin personaje umane.
Un blind dialog cu civilizația cas-
nică definind generațiile într-o fa-
milie.

Albastrul rare și violeturi neîn-
tîlnite, griuri și oranșuri, verde crud
și verde pal participă la geneza u-
nei lumi plastice, devin metafore
în sine și concomitent mesajul de
sănătate al nucleilor în ochii acestui
mare stăpîn pe valoarea culorii,
care poartă numele de Benone Șu-
văilă ; seniorul care se înfruptă din
transparente și grunderi albe-gri cu
efecte optice, generînd subtile jo-
cări de umbră în cîmpurile sale
cromatice și o luminozitate pe mă-
sura forței lui sufletesti.

Pictor de certă valoare pentru
care realul este cel firesc potențat
și selectat cu har, restituirea frumou-
sului din natură fiindu-i ființa și în
serviciul căreia așează rafinamen-
tul și împecabilul său instinct
plastic.

Ion Iuga

muzică

m

Muzică de cameră

Dintre formațiile camerale româ-
nesti, cele de calitate sînt totuși pu-
ține. Începăm astfel această cronică
nu pentru a continua apoi banal prin
enunțul că trioul „Romantica” este
un ansamblu de valoare, ci pentru a
sublinia faptul că valoarea acestei în-
teresante formații, alcătuită din Geo-
rge Dima (violar), Stefan Gheorghiu
(violă) și Constantin Gheorghiu-Hol-
ban (violoncel), reiese atît din calita-
tea interpretării — în primul rînd,
bineînțelese — dar și din știința de a-și
călăuzi astfel opțiunile repertoriului
de incet concertale sale să se structureze
după liniile de forță ale marelui re-
pertoriu de gen. Îndosebi ultimele
concerte pot întări această afirmație
prin prezentarea unor valoroase pa-
gini camerale, fie pentru trio, fie pen-
tru o componentă întrucît cel mai
adesea ca nucleu, trioul de coarde,
pagini incluse în prezentarea unor in-
tegrale ale creației pentru aceste tri-
ouri de ansamblu ale unor mari com-
pozitori clasici sau romantici.

Recent, în sala mare a Ateneului,
am asistat la un remarcabil program
cameral : Cvartetul cu pian nr. 1 op.
25 de Brahms, Cvințel de coarde
de Fernando Grillo și Cvințel op. 114
„Păstrăvul” de Schubert, program la
care au colaborat, alături de violonis-
ta Raluca Voicu, din orchestra filar-
monicii, pianistul Dan Grigore și
contrabasistul italian Fernando Grillo.
Să începem „ospitalieri”, cu lucrarea
Instrumentistului-oaspete. Cvințelul de
coarde este o partitură înscrîndu-se
stilistic, după părerea mea, în cu-
rentul post-serialist ; scriitura este
deosebit de limpede, „aerisită” am pu-
tea spune făcînd referire la netele de-
partajări ale secțiunilor largi ale pur-
turii. Cu această, autentică oculoște
inconvenientele majorității partiturilor
post-seriale : extragera aritmeti-
că a tuturor elementelor muzicale
conduce frecvent la o monocromie în-
dezăbilită, aici însă depășită printr-un
travaliu atent asupra contrastelor. Cu
alte cuvinte, autorul nu urmărește o
deducere absolută a tuturor elemen-
telor dintr-un principiu generator ci
lasă loc liber unei gîndiri de tip tra-
dîțional, concepînd lucrarea muzicală
dintr-un unghi de vedere căruia dra-
maturgia nu îi este complet străină.
În privința interpretării, nu mai insis-
tăm aici asupra valentelor artei lui
Dan Grigore și Fernando Grillo ;
acesta este un subiect des prezent în
paginile cronicilor muzicale și este
firesc să fie așa deoarece avem de a
face cu instrumentiști care au atîns
deja culmile consacrarii. Să ne re-
întoarcem deci la trioul „Romantica”.
George Dima este un interpret, care
își construiește cu grijă frazarea : na-
turaletă pare a fi aici cuvîntul cel

FIGURI CULTURALE

Un apostol al regenerării

Un cărturar uitat, pe nedrept uitat, fie și numai pentru că lui i-a dedicat Eminescu stăruie versuri, e filologul Aron Pumnul...

Al. Zub

Benone Șuvăilă : „Peisaj”

De veghe la lumina cărții

Urmare din pag. 1

și el de mari colecții și exemplare rarissime. Cu danile acestor cititor... din cele mai frumoase clădiri din municipiu...

O istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzut de Ion Cucu

Anii găzei : președintele Zaharia Stancu, însoțit de Radu Bourașanu, Laurențiu Fulea, Virgil Teodorescu, Galițivi Zsolt

Alexandru Brad în drum spre inima de poezie a Transilvaniei

Poetul Mihai Crețeanu

Dreptul la un destin literar

Urmare din pag. 1

Un mare examen, tocmai acum, tocmai în acest an... ani în urmă, că dialogul lor cu literatura, început prin Hesiod...

ani în urmă, că dialogul lor cu literatura, început prin Hesiod, nu s-a încheiat. Că țărani, ies și vor iesi din nou pe terasa literaturii...

Omul și stilul

Urmare din pag. 1

și din problematică, iubirea bărbat-femele un motiv frecventat de Toiu. Si-a uitat să nu ne mire că desi efectul unei crize...

Realitatea ca experiență

Urmare din pag. 1

scriem, textul se „citește” pentru întâia oară, în fața interiorului autorului...

OMUL și se edifică doar sub raport valoric UMAN fără să afirme o instanță superioară...

atrag atenția asupra dramatismului real și imediat al vieții și la urma urmei, pină și ficțiunea simțului...

Iubirea, înțelegere universală

Urmare din pag. 1

La temelia făpturii vii și a cosmosului cultural se află „viața nealterată” a înaintașilor...

niciu”. Totul dispăre în istorie, am putea zice urmându-l pe Părvan...

Benone Șuvăilă : „Peisaj la Moreni”

râul ei, în drum spre Filinț, spre eternitatea esenței...

Faptele lăudate se adună în aceste Scripturi ale neamului, aflate în vecinătatea „teologiei populare”...

POST-RESISTANT

MHAIL I. VLAD și GRIGORE GR. DICULESCU, Tirovitești: Ați scris 2,5 pagini împreună și acum sintetiți, bănuiesc, nerăbdători să știți ce credem noi despre ele. Ce să credem? Din cauza că scrieți împreună nu avem de unde ști care dintre dumneavoastră are un mor voluntar și care îl are pe cel involuntar. Deci, o fată... cu Francisca lui Breban în mîini și cu un alb neobișnuit în obraji! refuză să dialogheze în tren cu un scriitor care „încearcă să se apropie de cei 23 de ani ai săi”. Și bine face, zicem noi, cititorii, deși pentru asta o „pătesc” cu dumneavoastră: „Eu știu că înțeleg din țara asta sint vesele, comunicative!”. Era aceeași fată singură, funcționară sau bibliotecară... Sau... acolo, în orașul în care dragostea îl înfunda mina la fiecare pas fără ca ea să-și răspundă. „Ne oprim aici, întrebându-ne dacă nu era mai cinstit ca unul dintre dv. s-o invite la cofetărie.”

ELENA VIRBAN, Găești: Semnați ba Ella Dacian, ba Dacian Romanescu, „nume care cred că ilustrează cel mai bine crezul meu artistic”. Hotărîți-vă! Și mai ales fixați-vă la un stil propriu, original. „Delicis” este un „prietene” și o totu’altă! Fiecare din ele are altceva! Și totuși peste toate (inclusiv peste unele greșeli inadmisibile de redactare), următoarele fraze ne fac să sperăm și să vă cerem să mai trimitem: „Cele două vecine își lăsa poartă și mai discute, de una, de alta, înmărmăzate, cu capoade lungi, cu buzunare din alte materiale și nasturi săriți nu mai conțineau în a da amănunte tuturor celor care voiau să le asculte. Una din ele înalță, slabă de parcă ar fi fost rărare, rîdind tot timpul și cînd rîdea nasul său, un năsturel aruncat peste umerii ei, profilat prin pielea străvezie, se făcea parcă și mai mic. Era nevastă lui Pricopsitu, în casa la ei nu găseai niciodată nimic de mîncare, în schimb băutura era giră. Cealaltă, cu pielea strălucitoare, dar parcă fiecare porțiune din corp i-ar fi fost umflată, abla, se meargă. Dacă stătea în spatele ei azeau un zgomot înăbușit, erau pulpele grase care se frecau, așa înțel femeia era nevoită să meargă crăcănă. Își ținea tot timpul dinții dezvelii de buzele groase, să vadă și să știe că are dinții de aur, să vadă și să știe că nu mai are nimeni un bărbat ca Godinac al ei!”

MIRCEA DELIESCU, Homocea, Vrancea: „Gloaba” a mimcat jăratec, pînă la urmă, nu? Dar ce mi-ai mai trimis nu e la nivelul ei. Și, credem, nici nu e proză, nici măcar satirică, așa cum vi se cerea. Disputa” nu arată semnele unei dezapăsiri, conform celor văzute și relatate în presă, iar „Visul lui Visarion” e... trezită. Așteptăm altceva, care să ne înhame la aceeași căută.

R.D., Pitești: „...am 15 ani... Sper că nu e cazul să vă povestesc trecutul meu... Dacă pentru a da un anumit referitor la mine în trecut, înaintea unui simplu... „Da...”. Mai am câteva proze scurte, dar pe care le voi trimite numai dacă vă va place aceasta. Am idei și pentru un roman. Dar vă mai rog ceva (nu zîmbiți!): nu mai fiți ironici (Mai scrieți cu mine. Se poate). Și cum vă va plăcea să scrieți, ce am scris ieri, 11.04.1986 ora 17:00-18:00. Cum se vede, deaparte de noi să fim ironici, ori să ne supărăm pe frumosele din ambii literare care, din păcate, nu sînt întotdeauna sustinute de gramatică (la ospățul mic, când am fost în vacanță). Cîinele era adolescent”. Găsiți abia lești din perioada adolescentei”. Așa că vă așteptăm cu texte noi, scrise, dacă se poate, între alte ori. Și dacă se poate, nu mai ucideti alți de multe personaje, lăsați câteva să trăiască.

AUREL STANCU, Galați: Am dat picul în seala la poezie deoarece noi citim poezie numai în timpul nostru liber.

LAZAR NĂȘUL, Vîșeu de Jos: „Trimită alături, „Zeita mării”. De credeti că merita... cale liberă pe inerea cuvintelor tipărite”. Frumos spus, dar dacă se... înecă”. De ce? Iată de ce: „...avînd în vedere că femeia, după ce... iubită pe oceane la fel ca pe uscat”. Sau... „O femeie cu chipul de aur, îmbrăcată într-o rochie de culoarea algei marine, un deget de scoici și meduze, și un zîmbet de coral”. Femeia ambie... „Ori...”. Femeia... „...fetei...”. În jurul nostru, dacă femeia îmbrăcată în alge n-ai fi pornit spre mare? Deci povestea unui marinar care nu poate renunța la mărișor, înțel mare spre mare, simbolic, de sirena de mîi sus, povestea de mare fetiță... „...într-o cană... inventat povestea, privind amîndoi spre vapoare, așezăți în nisipul fierbinte al Portului Euxin...”. Citiți azi are fetiță dv.

CRISTIAN CĂPÎROU, Suceava: De poezie se ocupă „Poșta redacției” și nu „Post-Resistant”.

Iulian Neacșu

P.S. Pentru a evita orice confuzie, îl rugăm pe corespondenții noștri să-și scrie fiecare proză în parte. Altfel, dacă se pierde picul...

Mentalități și culturi populare

Urmare din pag. a 1-2

vechilui regim. Or, dicționarul lui Furetierre apărut în 1890, de exemplu, nu înregistrează decât cîteva aspecte ale convingerilor și comportamentelor țărănilor, de unde concluzia la care ajunge Furetierre este că „în țara noastră devenise accerată și chiar mai serău au început să abandoneze moduri de a gîndi și de a trăi pe care le împărtășiseră pînă în acel moment cu cei mulți; exact în răspundul în care cultura celor mulți își pierde coerența ca urmare a progresului alfabetizării, care începe să-și elaboreze o cultură proprie, amestec de moralism și de încredere în progres. Desigur că nu asistăm la un clivaj dramatic apărut între nivelele culturale, deoarece, constată Roger Zuber, un Moliere era la Fontaine rîmîn sensibil la comedia populară, dar autorii moderni, pregiși, își fac o imagine caricaturală despre popor. De unde concluzia că în timp ce literatura savantă rămîne deschisă contactelor cu cultura celor mulți, literatura de consumate rapidă este în ton cu moda și înregistrează mișcările din sensibilității dominante”. Moliere și la Fontaine au apreciat comicul popular pentru că erau „savanti”.

Efortul de a reconstitui curentele populare de opinie și atitudinile mentale ale țărănilor conduce pe Bernanos la o concepție originală și surprinzătoare a culturii populare, în care cultura care au apărut împotriva lui Ludovic al XIV-lea după ce el a decis expulzarea pretendentului la tronul Angliei, Carol-Eduard Stuart, eveniment provocat de o schimbare în politica externă franceză, nu este vădit ca rezultat al unui sub aspect moral, al abandonării unui protej și a unui aliat. Mai departe merge Madeleine Rebérioux care caută în literatura de la sfîrșitul secolului trecut reprezentarea viitorului în cercurile socialiste, de asemenea, investigația mentalităților colective implică analiza progreselor făcute de alfabetizarea (Etienne François), a rolului celor care știu să scrie în vechile societăți (cazul rus este prezentat de acad. S. O. Schmidt), a politici de difuzare a lumii (cu conștientizarea sublimă de Rudolf Vierhaus), a modului în care s-a structurat cultura scrisă în diversele culturi supuse comparației. În această privință, am semnalat în contribuția noastră că diversitatea structurală explică diversitatea culturală europeană, mai ales abia recepționează la Lumina franceză fiind cel mai adesea provocată de o structură tradițională, ca în cazul român din secolul XVIII.

Toate aceste aspecte ne conduc spre o reconsiderare a conținutului culturii populare ce ne poate dezvălui relațiile dintre nivelele culturale în societățile vechiului regim, dar și modul în care s-a făcut trecerea de la cultura populară la scrierile de mare popularitate. În

această privință, nimeni nu mai crede azi că lechese cartea populară ne restituie mentalitatea locuitorilor satelor, cînd, de fapt, avem de a face cu scrieri datorate unor cărturari și destinate unor oameni care știu să citească. Dar nu vom adopta nici opinia de la centralitate extremă, aceea care vede în cultura populară instrument utilizat de dominanți pentru a înșuși imagini ale celor puterici în lumea celor care asimilau ceea ce le se oferea. Cartea populară ne restituie tocmai acest nivel mediu pe care s-au înțel cînd care știu cu ce se ocupă, dar care scriu cu ce se ocupă. În momentul în care literatura populară a fost refuțată de lumea care a dorit să elaboreze o nouă expresie culturală, ne întîmînă un alt fenomen: în acel moment, s-a impus cartea de largă difuzare, cartea la modă, cartea care dă un răspuns deciderărilor unui larg cerc de cititori. Astfel, în timp ce vechia carte populară a dat un răspuns celor care știu să scrie și celor care nu știu, noua literatură de largă difuzare s-a bucurat de succes pentru că a refuțat mentalitatea epocii. În „cartea de buzunar”, însă, nu mai înțelim decît arareori cartea veche populară și atunci, în general, recesiă. Cercetarea mentalității ne permite să urmărim evoluția gustului literar și să evităm formulele simplificate care ne îndeamnă să credem că romanul modern își are Minerva în capul unor scriitori care au dorit să revoluționeze cultura, adoptînd modele străine și uitînd complet lumea romanului popular.

Cercetarea lumii celor care tac ne conduce spre reconsiderarea ideii noastre despre literatura populară: începem să ne întrebăm de literatura care, în societățile vechiului regim, s-a adresat unui public situat între analfabet și minoritatea cărturarilor și a satisfăcut mai toată gusturile, pentru ca, mai apoi, cartea populară să se confunde cu textul de mare succes, înțel care acceptat de cei înțel în sfera culturii tipărite, din secolul XVIII înainte. Dar lucrurile sînt extrem de complexe și mai avem multe de aflat despre cei care nu au vorbit despre ei însăși cînd îndirect, în faza orkanelor represive sau prin intermediari care au înțel să-și înțelzească. Și iată că Emmanuel Le Roy Ladurie a reconstituit viața dintr-un sat occitan din secolul XIV. Montailion, Natalie Zemon Davis a evocat un ultim caz de substituție culturală dintr-un sat din secolul XVI, în „Intorcare la Martin Guerre”, iar Carlo Ginzburg ne-a vorbit despre ereziile dintr-un sat italian, din același rîstimp, în „Brînza și viermii”. Sîntem departe de interpretările care oculeau dificultatea reconstituirii prin formula comodă „cultura înțelzată” sau mai sever „indirectă” pentru culturile de tip tradițional. Robert Mandrou are meritele unui adevărat pionier în acest domeniu.

pentru politică? Care am pierdut pe trei sferturi un mare reprezentant al culturii române pentru că și-ar fi epuizat zadarnic altăceva forțe?

Răspunsul nu e simplu. Dialectica cultură-politică este veche în gîndirea românească. Furnide de la esența și numelele gîndirii junimiste, Rădulescu-Motru în „Cultura română și politicanismul” dădea — fie și indirect — un verdict: politica trebuie să prîndă alt de tare în mrejle pe unii intelectuali, încît ei să fie pierduți pentru cultură. Așa se putea spune pe la 1900. Figuri proeminente ale gîndirii române au exprimat rezerve față de amestecul intelectualului în politică, înșinuind o degra-dare a spiritului (Paul Valery, Regards sur le monde actuel) sau, cu un eufemism subtil, că intelectualul rafinat este un refuțat al simplității, cel care scrie cu ce scrie, înțel bresle în această severitate, Bernanos admitea politica pentru cei tari și în genere pentru „les justes” (Bernanos, Correspondence), iar Thomas Mann descrie în „Betrachtungen eines Unpolitischen”, S. Fischer, Berlin, 1918 (cu numeroase reserări) dialectica dureroasă a trecerii „apoliticii” către o constință politică, prelușia abia la implantarea fermă în acțiune. Să-și reținem pe ultimul, pe care Stere e posibil să-l fi citit: Th. Mann nu se multumeste cu artificii, fie ele pămîntătoare, nu, el își tragează frămîntările netezite, într-o carte voluminoasă!

Psihologic, „cazul S.” poate fi privit și ca o inadaptare la intelectualul la un domeniu nefamiliar, pe care a trebuit continuu să-l cucerească, ceea ce nu-l împiedică să se prăbusească, mereu. Un Sisif? Poate, dar pe care — îl inversăm pe Camus — nu ni-l putem imagina fericit. Poate că Stere ar fi trebuit să fie toată viața ceea ce a fost la începuturi — sociolog — și ceea ce l-a rămas cînd pielea sa „de sacri” — literat. A perseverat în eroare? Dar atunci a fost un cavalier al eroii și abia astăzi își recîștigă Stere onoarea și — cine știe? — adevărata sa față pentru noi.

„Cazul S.”? O probă de limitele acțiunii orkolocice în luptă cu eroarea colectivă și cu puterea delezată a dezideratului național.

Benone Șuvăliu: „Flori”

CIVILIZAȚIE ROMĂNEASCĂ (LXI) Tot despre Muzeul de artă

În cele 7 săli afectate Artei moderne și contemporane românești sînt expuse picturi și sculpturi edificatoare pentru evoluția plasticii românești din ultimele două veacuri. Astfel, în galeria consacrată așa-ziselor „primitivi”, pot fi înțelne lucrări ale precursorilor artei moderne românești: Nicolae Polcovnicul, Constantin Daniel Rosenthal, Ion Negulici, Barbu Icovescu, Gheorghe Panaitescu, Gheorghe Tătarăscu, Constantin Lecca și Theodor Aman. Fondul cel mai numeros al patrimoniului românesc este reprezentat de cele ca 300 de lucrări aparținînd marelui pictor Nicolae Gri-gorescu — artistul căruia împăratul Napoleon al III-lea i-a achiziționat două tablouri la Salonul de artă din Paris. Portretele sale înalță înaltă cariere cu lui, peisajele și miticele sînt tot atîtea oaze de lumină și farmec, care, și astăzi, la aproape 150 de ani de la nașterea marelui artist, înșelăntă privirea. De menționat că fondul principal Gri-gorescu este constituit de mai bine de un intr-o expoziție liberă prin diferite orase ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului, pictorilor Ioan Andreescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Th. Pallady, Gheorghe Petreșcu, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Dumitru Ghilău, Ion Tuculescu, Al. Ciucurencu, Corneliu Baba ș.a. La rîndul ei, și sculptura este bine reprezentată, prin opere semnate de Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Romul Lăzeș, Oscar Han, Vida Gheza, Gheorghe Anghel, Ion Irimescu, Neindoielnic, cele mai valoroase piese sînt sculpturile lui Constantin Brâncuși. Alături de ansamblul monumental de la Tirgu Jiu, Muzeul de artă al României este cea mai bogată „rezervație” brâncușiană din lume. Artistul de geniu (căruia Rousseau Vameșul îi spunea: „Ei, bine, bătrîne, tu ai transformat anul în modern”) este reprezentat aici prin câteva dintre cele mai turburătoare creații ale sale, care au revoluționat expresia sculpturală universală. Iată, de pildă, unele variațiuni ale capodoperei „Cumințenia pămîntului”, care, prin sobrietatea tăieturii orse ale țării. Micro-expoziții cu caracter permanent mai sînt consacrate în sălile muzeului

LITERATURA ȚĂRILOR SOCIALISTE

Un prieten al României

Prieten devotat al poporului român și deseori aspiet în România...

Li Jiayu (n. 4 ianuarie 1942) a absolvit în 1965 secția de limbă și literatură română...

Li Jiayu (n. 4 ianuarie 1942) a absolvit în 1965 secția de limbă și literatură română...

nezi patru volume intitulate: „Mihail Sadoveanu — Opere alese” în care au fost incluse „Frații Jderi”, „Baltagul”, „Hanul Ancuței”, „Nada Florilor” și o selecție cuprinzătoare de povestiri...

cale în prestigioasă revistă „Literatură universală”. Numeroase traduceri, ca: „Sfântul Mitică Blajinu” de Aurel Baranga (1980), „Apa” de Alexandru Ivascu (1981), „Cinzece românești” (1982), „Toate pinzele sus” de Radu Tudoran (1983), „Un leșan pe cer” — antologie a literaturii române contemporane (1984), „La treisprezece ani și jumătate” de Mia Dumitriu (1985)...

Adriana Certejan

Cu trei culori

Alua în brate copiii țării și a-i săruta pe obraji și a-i meni lumii, soarelui, cu certitudine că zidirile — toate zidirile! — ce ei le vor dura peste ani, ziua, nu se vor prăbuși la câmpăna nopții.

Un curcubeu din trei culori românești!

Dim. Rachici

REVISTA STRĂINĂ

„CARTEA A CĂZUT ÎN DISGRATIE” este titlul unui amplu articol-semnal de alarmă găzduit de paginile revistei vestgermane „Stern”. Interesul față de cuvântul scris a scăzut simțitor în ultimii ani...

INTR-O VREMĂ în care schița, povestirea și nuvela sînt considerate copiii vitregi ai literaturii franceze, Daniel Boulanger a publicat douăzeci și două volume de povestiri și nuvele, dintre care majoritatea au fost traduse în română...

LEFANȚUL SUPRAREALIST și alte false este titlul unui interesant articol de revistă milanheză „Panorama”. Despre ce este vorba? Cu prietelii deschiderii, la Madrid, a celei mai cuprinzătoare expoziții retrospective Salvador Dalí...

MEIȘTEȘII SUPRAREALIST și alte false este titlul unui interesant articol de revistă milanheză „Panorama”. Despre ce este vorba? Cu prietelii deschiderii, la Madrid, a celei mai cuprinzătoare expoziții retrospective Salvador Dalí...

R. P. CHINEZĂ a organizat în Berlinul Occidental, în premieră mondială absolută, o expoziție cuprinzând lucrări din comora din „Orășelul interzis”, o parte a orașului Beijing unde își aveau reședința împărații Chinei. Au fost expuse 1000 opere de artă dintre care mai veștii dintr-un grup de peste trei mii cinci sute de ani. Este pentru prima dată când R.P. Chineză trimite în Europa un asemenea tezaur. Această exclusivitate Berlinului Occidental a plătit-o scump, numai suma pentru asigurarea expozitelor ridicându-se la 200 milioane mărci.

Alexandru Duțu

Din lirica franceză contemporană

ALAIN BOSQUEI Triptic

1. Trebuie să plantezi un baobab. Trebuie să tai un păducel. Trebuie să semeni citiva castraveți. Se cultivă o grădină. Eu plantez o idioală. Eu tai un cuvint. Semăn o slăbă. Se cultivă gresala. Mai adesea decît un piersic.

ROBERT SABATIER Poem pentru semenii mei

Alfel spus, mai am încă vreme: N-am trecut încă-n cealaltă jumătate a zilei și sînt totuși: chio în două chipuri în Unica metamorfoză făcută a cărții.

CULTURA ROMĂNEASCĂ ÎN LUME

ÎN SALA teatrului „Stätsgehoorzaad” din Leiden, cunoscut centrul cultural al Olanda, a avut loc, în organizarea fundației olandeze „Dolna” din Rotterdam, un festival de folclor românesc care, pe lângă spectacole, a cuprins și lectii de dansuri populare românești.

Alfel spus celor care mai au scolare: Acum și te asemeni unui soare. Și cred că mă zăresc în trupul tău de trecere. Și te ascult în mine cum vorbești. Ochiiului meu i-e sete, iar, de altii. Ca pasărea din ou țîșind din mine. Și înima îor bate într-a mea. De ei legat ca printr-un pact de singe.

PIERRE OSTER SOUSSOUY Cei morți

Păsările nu se plitisesec niciodată! Ele ne evită, ele ne-o iau înainte. Asemeni unei flanc-garde, alergic și cauti și găsece acel refugiu departe de noi. Zbor în picurii spre seară. Acum minile noastre se deschid. Desenind, parcă, cheiurile unui oraș. Și simțim că acolo. Un suflet necunoscut se aude părăsind în grabă incaperile. Care răsună — fără de niel un zgomet — voci ale viciului mărl.

ROBERT SABATIER Poem pentru semenii mei

Alfel spus, mai am încă vreme: N-am trecut încă-n cealaltă jumătate a zilei și sînt totuși: chio în două chipuri în Unica metamorfoză făcută a cărții.

CULTURA ROMĂNEASCĂ ÎN LUME

ÎN SALA teatrului „Stätsgehoorzaad” din Leiden, cunoscut centrul cultural al Olanda, a avut loc, în organizarea fundației olandeze „Dolna” din Rotterdam, un festival de folclor românesc care, pe lângă spectacole, a cuprins și lectii de dansuri populare românești.

LI JIAYU

Pescuit

Pe marginea lacului, pescutesc. Tin urdila, ochii mei sînt ațintii pe oglinda apei... E vine, trece pe alături plutind diafană ca un flutur micoloz și rochia-i lungă descrie straturile de flori.

Lebăda albă

Pe malul fluviului, o lebădă... De ești atit de albă, atit de frumoasă! De ce stai pe cubul tău de marmură cu arilele întinse? Vrei să zbori? Stăteam pe mal. Apele fluviului alunecau leuș sub soare. Vîntul, abia legăndu frunzele, îngina trîlburile păsărilor. Era atita tîhnă, atita lumînă!

Mentalități și culturi populare

În jurul anului 1966, cînd a propus deschiderea unui seminar de istoria mentalităților la Universitatea din Aix-en-Provence, Georges Duby a fost întrebare de un coleg despre ce este vorba, de vreme ce „mentalități” nu este un cuvînt francez.

neapărat de articolul dumitale”. A abordat direct problema culturii populare într-o carte mult discutată: De la cultura populară în Franca au 17e et 18e siecle (Stock, 1964).

neapărat de articolul dumitale”. A abordat direct problema culturii populare într-o carte mult discutată: De la cultura populară în Franca au 17e et 18e siecle (Stock, 1964).

neapărat de articolul dumitale”. A abordat direct problema culturii populare într-o carte mult discutată: De la cultura populară în Franca au 17e et 18e siecle (Stock, 1964).

SPORT

Drumuri

acționează cu legea în mină, așa că să ne depărtăm repede de toate bănuielele năvinge — unele plătuse în pahar, altele-și fac loc în casă — și să deslușim fapta cea mai desăvîrșită a verii pe care o trăim: drumul spre mare duce spre inima oamenilor. Marea, munții, dealurile, cîmpii și mai ales riurile, ne așteaptă la o sărbătoare prea puțin vandalică. Mergem către ele spre a ne lumina speranța. Singura durere neînțeleasă pe care o simțim: drumul spre mare duce spre inima oamenilor. Marea, munții, dealurile, cîmpii și mai ales riurile, ne așteaptă la o sărbătoare prea puțin vandalică. Mergem către ele spre a ne lumina speranța. Singura durere neînțeleasă pe care o simțim: drumul spre mare duce spre inima oamenilor.

acționează cu legea în mină, așa că să ne depărtăm repede de toate bănuielele năvinge — unele plătuse în pahar, altele-și fac loc în casă — și să deslușim fapta cea mai desăvîrșită a verii pe care o trăim: drumul spre mare duce spre inima oamenilor. Marea, munții, dealurile, cîmpii și mai ales riurile, ne așteaptă la o sărbătoare prea puțin vandalică. Mergem către ele spre a ne lumina speranța. Singura durere neînțeleasă pe care o simțim: drumul spre mare duce spre inima oamenilor.

Luceafărul

Redactor șef: Nicolae Dan Frunteleță, Mihail Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

Redacția: București, Piața Științei nr. 1, tel. 1732 09. Administrația: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95. Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘINTEII

Redacția: București, Piața Științei nr. 1, tel. 1732 09. Administrația: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95. Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘINTEII

Redacția: București, Piața Științei nr. 1, tel. 1732 09. Administrația: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95. Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘINTEII

Redacția: București, Piața Științei nr. 1, tel. 1732 09. Administrația: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95. Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘINTEII